26. ROČNÍK
30. ZÁŘÍ 2020

3
2020

AD NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Z OBSAHU:

Články

Ondřej Horák, Radek Černoch: K problematice nabytí odkazu (s důrazem na odkaz jednotlivé věci nezapsané ve veřejném seznamu)

Eva Dobrovolná: Zjišťování pozůstalostního jmění a výhrada soupisu (k navrhované novele dědického práva ve srovnání s rakouským právem)

Judikatura

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti

Rozhovor

Děkan Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Ze zahraničí

Rozsudek Soudního dvora ve věci přeshraničního dědění

Pro případ, že se na vás podepíší Murphyho zákony.

§

Víme, že i vy notáři jste jen lidé. Proto vám už přes 20 let nabízíme naše služby v oblasti pojištění. Kromě profesního pojištění odpovědnosti za škodu si u nás můžete uzavřít pojištění pro svůj automobil, pro život i na soukromý nebo firemní majetek.

Informujte se o našich speciálních nabídkách u svého pojišťovacího zprostředkovatele.

Kooperativa
VIENNA INSURANCE GROUP

Pro život jaký je

www.koop.cz

Obsah

ČLÁNKY

Ondřej Horák, Radek Černoch: K problematice nabytí odkazu (s důrazem na odkaz jednotlivé věci nezapsané ve veřejném seznamu) ... 3

Eva Dobrovolná: Zjišťování pozůstalostního jmění a výhrada soupisu (k navrhované novele dědického práva ve srovnání s rakouským právem) ... 9

Tomáš Oulík: Nezávislost a lumíci ... 15

DISKUSE

Pavel Bernard: Nad jedním rozhodnutím ... 17

JUDIKATURA

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti ... 18

ROZHOVOR

Děkan Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D. ... 21

RECENZE A ANOTACE

Stres a (syndrom) vyhoření u soudců ... 25

ZE ZAHRANIČÍ

Rozsudek Soudního dvora ve věci přeshraničního dědění ... 26

STOJÍ ZA POZORNOST ... 28

ZPRÁVY Z NK ČR

Zahájení a ukončení činnosti notářů ... 30

Konkurzy na obsazení uvolněných notářských úřadů ... 31

STŘÍPKY Z HISTORIE

Stanislav Balík: Střípky z historie 60 ... 37

FEJETON

Karel Wawerka: Znamená notářství kompromis? ... 38

Šimon Klein: Jak se pan Novák na mě zlobil ... 40

Úvodník

Vážené kolegyně a kolegové,
milí čtenáři,

Mgr. Radim Neubauer, prezident Notářské komory České republiky, notář v Praze

po delší době mám opět možnost zhodnotit na stránkách našeho časopisu uplynulé období a zároveň nastínit, jakým směrem by mělo české notářství v nejbližší době směřovat. Čím jiným přitom začít než náročným obdobím posledního půlroku, který znamenal značnou psychickou a materiální zátěž pro všechny z nás. Bezprostřední ohrožení zdraví, prakticky okamžité zastavení určitých agend a obavy o zachování chodu našich kanceláří spolu s nejistotou ohledně doby trvání takového stavu nedávaly spát nikomu. Přesto jsem přesvědčený, že notáři jako stav v této zkoušce celkově obstáli. A i když naše legislativa, na rozdíl od některých jiných zemí, neobsahuje zákaz uzavřít notářské kanceláře v době podobných epidemií, tak byli notáři občanům a podnikatelům i v této době neustále k dispozici. Komora tak neeviduje jedinou stížnost na nedostupnost notářských služeb v inkriminovaném čase. Za to všem kolegyním, kolegům a jejich zaměstnancům velmi děkuji.

Podle mého názoru i tato skutečnost měla v konečném důsledku pozitivní vliv na to, že Ministerstvo spravedlnosti vydalo začátkem srpna tohoto roku dlouho očekávanou novelu notářského tarifu. O jejím přijetí jsme diskutovali již s předchozím ministrem, a to prakticky okamžitě po jeho nástupu do funkce v červenci roku 2018. Byla to však až stávající ministryně, která po roční intenzivní spolupráci, v rámci které bylo předmětem podrobných diskuzí každé její jednotlivé ustanovení, vyhlášku vydala. I když si někteří z nás mohou myslet, že růstu inflace, spotřebitelských cen a nákladům na chod kanceláří by odpovídalo zásadnější zvýšení, případně že mělo přijít dříve, tak je třeba si uvědomit, že notáři jsou jedinou profesní skupinou, které její tarif v současné koronavirové době Ministerstvo spravedlnosti upravilo. A za to je třeba zvlášť poděkovat.

AD NOTAM ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Vydává: Notářská komora ČR se sídlem Apolinářská 12, 120 00 Praha 2, tel. 224 921 126, 224 921 258, tel./fax 224 919 192, 224 919 266, e-maily: prispevky.adnotam@nkcr.cz, reklamace.adnotam@nkcr.cz, www.nkcr.cz, ISSN 1211-0558, MK ČR E 7049. Vedoucí redaktor: JUDr. Ing. Michael Sáblík. Zástupce vedoucího redaktora: Mgr. David Kittel. Adresa redakce: Apolinářská 12, 120 00 Praha 2. Výroba a grafická úprava: IMPAX, spol. s r. o. Redakční rada: JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., JUDr. Kateřina Brejlová, prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Roman Fiala, Ing. Mgr. Lenka Holíková, Mgr. Luboš Holík, JUDr. et Ing. Ondřej Klička, JUDr. Martina Kasíková, Mgr. Šimon Klein, doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D., Mgr. Erik Mrzena, JUDr. Filip Plašil, JUDr. Věra Sáblíková, Mgr. Radek Šmíd, JUDr. Karel Wawerka. Cena časopisu: 480 Kč včetně DPH za ročník (cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH), předplatné možno objednat na predplatne.adnotam@nkcr.cz. Tisk: Impax, spol. s r. o.

Práce Komory se v následujících měsících budou jednoznačně zaměřovat na technické zabezpečení elektronizace notářství, tak jak je navržena v aktuálně projednávané novele notářského řádu. Už jen skutečnost, že se jedná o návrh zákona podaný skupinou poslanců napříč celým politickým spektrem, nasvědčuje, jakou důvěru a podporu notářství, a to nejen v oblasti elektronizace, má. Uplynulé období nám přitom ukázalo, že elektronické formy komunikace jsou a i v budoucnu budou nezbytností a elektronizace bude výzvou a šancí pro všechny notáře. Šancí, která se již nebude opakovat. Pokud příležitosti, kterou nám dává návrh skupiny poslanců, nyní nevyužijeme, můžeme rychle ztratit naši pozici při zakládání a změnách obchodních korporací. Vytvářený informační systém, pracovně nazvaný CIS3, nám pomůže při bezpečném zjištění totožnosti a vůle účastníků při takto činěných právních jednáních a při valných hromadách konaných s využitím elektronických prostředků. Z toho však plyne, že nemalé prostředky budeme muset vynaložit na jeho zabezpečení. Snahou je přitom vytvořit řešení uživatelsky přívětivé jak pro účastníky, tak pro notáře, kterým by mělo jejich práci v určitých ohledech ulehčit.

Mezi další agendy, kde veřejnost čím dál více volá po využití potenciálu a kapacit notářství je oblast tzv. nesporných rozvodů. Proč? Protože lidé, kteří jsou schopni, často s vynaložením nemalého úsilí advokátů, se domluvit na rozvodu, nechtějí chodit k soudům. Nerozumí, proč také, když se soudit nechtějí. A zkušenosti ze zahraničí, např. Španělska, Francie či Řecka, nasvědčují, že rozvody prováděné notáři jsou řešením funkčním a využívaným. A jsem rád, že takto tuto problematiku vnímá i velká část našich zákonodárců.

Věřím, že české notářství bude i v budoucnu pevným bodem zaručujícím jistotu, stabilitu, bezpečnost a pomoc při předcházení možným sporům pro naše občany i podnikatele, kterým navíc v konečném důsledku tato preventivní funkce notářství šetří peníze.

Přeji Vám všem pevné zdraví, zejména v této nejisté době, a úspěšný závěr letošního roku. Věřme společně, že ten nadcházející se již bude více blížit normálu.

Mgr. Radim Neubauer, prezident
Notářské komory České republiky,
notář v Praze

Oficiální časopis Notářské komory České republiky

AD NOTAM
ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

ZÁKLADNÍ INFORMACE
vydavatel: Notářská komora České republiky
periodicita: čtvrtletník
náklad: 2 000 výtisků,
formát: A4 (210 x 297)
počet stran: průměrně 56+4

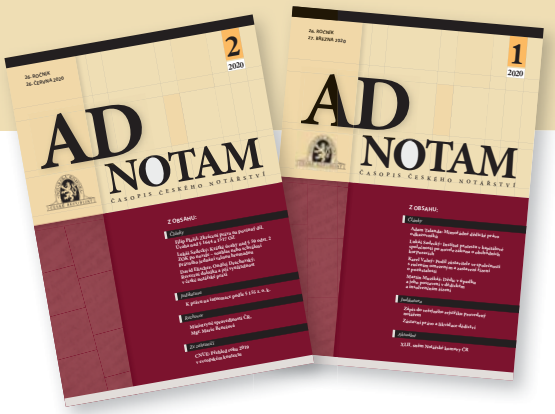

PŘEDPLATNÉ PRO ROK 2021

Cena časopisu: 480 Kč včetně DPH za ročník
(cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH),
předplatné objednávejte na predplatne.adnotam@nkcr.cz

K problematice nabytí odkazu (s důrazem na odkaz jednotlivé věci nezapsané ve veřejném seznamu)

JUDr. Ondřej Horák, Ph.D., JUDr. Radek Černoch, Ph.D.

„Každý problém je skrytá příležitost." John Adams

ČLÁNEK SE VĚNUJE PROBLEMATICE ODKAZU JEDNOTLIVÝCH VĚCÍ NEZAPSANÝCH VE VEŘEJNÝCH SEZNAMECH, ZEJMÉNA ZPŮSOBU A OKAMŽIKU JEJICH NABYTÍ (§ 1621 A 1624 OZ), A DÁLE ODMÍTNUTÍ ODKAZU (§ 1623 OZ). ZASAZUJE SE ZA VĚCNĚPRÁVNÍ ÚČINKY ODKAZU A ZA (STARO)NOVÉ ŘEŠENÍ POSTAVENÉ NA PŘIJETÍ ODKAZU.

I. VYMEZENÍ PROBLÉMU

V rámci úpravy pořízení pro případ smrti patří v současnosti k nejspornějším otázkám způsob a okamžik nabývání odkázané věci.[1] Inspirativní pohled i možná řešení nám překvapivě neposkytuje česko-rakouská tradice, ale až (již) římská jurisprudence.[2]

Úprava nabývání odkazu v OZ (§ 1620 a násl.) vychází z vládního návrhu OZ 1936/37 (§ 495 a násl.) navazujícího na *ABGB* (§ 684 a násl.), přičemž předmět odkazu „nabývá odkazovník způsobem, jakým se nabývá vlastnické právo" (§ 1621 OZ). V důvodové zprávě se uvádí, že „vlastnickým titulem pro odkazovníka je pořízení pro případ smrti" a „dědic má pouze povinnost odkazovníku vydat, na co mu již vlastnické právo vzniklo".[3] V souladu s tím mluví § 1477 odst. 1 OZ o „pohledávce na vydání určité věci" a § 1630 odst. 1 OZ o tom, že dědic má „k odkázaným předmětům zadržovací právo".

V tradičním česko-rakouském i novém českém právu je u nabývání *mortis causa* patrná analogie se smluvním nabýváním věcných práv:[4] zatímco však *ABGB* vychází z „dvoufázo-

1 Za připomínky k textu autoři děkují V. Kleňové a F. Plašilovi.

2 Srov. mj. Arndts, C. L. *Učební kniha pandekt. Díl III.* Praha: Právnická Jednota, 1886, s. 247 a násl. (reprint: Wolters Kluwer, 2010); Heyrovský, L. *Dějiny a systém soukromého práva římského*. 4. opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910, s. 1171 a násl. (dostupné z: https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/30); Bonfante, P. *Instituce římského práva*. Přel. J. Vážný. 9. vyd. Brno: Čsl. akad. spol. Právník, 1932, s. 694 a násl.; Sommer, O. *Dies cedens v právu římském*. Praha: Bursík & Kohout, 1913, zvláště s. 120 a násl. (dostupné z: https://digi.law.muni.cz/xmlui/handle/digilaw/14452), a Sommer, O. *Učebnice soukromého práva římského. II. Právo majetkové*. 2. vyd. Praha: Všehrd, 1946, s. 326 a násl. (reprint: Wolters Kluwer, 2011).

3 Eliáš, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 661.

vosti" *(titulus a modus)*, resp. ze zásady tradice (kromě právního důvodu je k nabytí nutné také odevzdání), *OZ* z „jednofázovosti", resp. ze zásady konsenzuální (nabývání účinností smlouvy s výjimkou případů stanovených zákonem, zvláště u věcí zapisovaných do veřejných seznamů).

Nově zavedená konsenzuální zásada nabývání vlastnictví však nebyla dostatečně zohledněna v dědickoprávní úpravě a současná literatura hledá uspokojivé řešení otázky, jakým způsobem se odkázaná věc (a zejména věc určená jednotlivě, nezapsaná do veřejných seznamů) nabývá.

Existují v zásadě tři přístupy: 1) *„titulus"* – dědic musí dodatečně vytvořit k převedení vlastnictví odkazu zvláštní právní titul (Svoboda, Klička,[5] Muzikář,[6] Bílek[7] a Neubauer[8]); 2) *„modus"* – není nutný zvláštní titul, ale jen odevzdání (původně Šešina[9]); 3) *„ipso iure"* – k nabývání dochází přímo, bez nutného spolupůsobení dědice (Horák,[10] Šešina[11]).

Řešení *„titulus"*, které je v naší novější literatuře zatím převažující, sice doslovně navazuje na § 1621 OZ, ale rozchází se mj. s § 1477, 1614 a 1630 OZ, důvodovou zprávou (resp. subjektivně teleologickým výkladem) i tradičním pojetím odkazu jako kvazikontraktu[12] (resp. historicko-komparativním výkladem);[13] řešení *„modus"* je sice v souladu s česko-rakouskou tradicí, ale neodpovídá úpravě konsenzuálního nabývání vlastnictví; pouze řešení *„ipso iure"* odpovídá zákonu, důvodové zprávě i romanistické právní tradici.[14] Navíc **ve zvýšené míře chrání zájmy zůstavitele i odkazovníka**, protože dědic či společenství dědiců nejsou oprávněni s odkázanou věcí nakládat. Pokud zůstavitel zřídil odkaz konkrétní věci, zjevně mu záleželo na tom, aby tato konkrétní věc odkazovníku skutečně připadla. To však mnohem lépe zajišťuje věcněprávní odkaz než „pouhá" pohledávka.[15]

Současně je již na tomto místě vhodné zdůraznit, že řešení *„ipso iure"* nutně neznamená, že by odkazovaná věc nemohla náležet do pozůstalosti. Obdobnou otázku navíc musíme řešit i u jiných nabývání *mortis causa* (zvláště u darování pro případ smrti).

II. NABYTÍ ODKAZU Z HISTORICKO-KOMPARATIVNÍ PERSPEKTIVY

Ještě problematičtější než způsob nabytí odkazu se jeví řešení navazující otázky, jakým okamžikem dochází k nabytí odkázaných věci (zejména pak věcí určených jednotlivě, které nejsou zapsané ve veřejných seznamech). Z historicko-komparativní perspektivy přichází do úvahy splatnost odkazu (Sabiniáni), přijetí odkazu (Prokuliáni), neodmítnutí odkazu v přiměřené době (Julián) či převzetí odkázané věci *(ABGB)*. Řešení nebylo jednoznačné, polemiky probíhaly ještě v 19. století v rámci pandektní právní vědy.[16]

Určení okamžiku nápadu odkazu bylo v římském právu závislé nejen na smrti zůstavitele (*dies cedens*, v obecném významu den vzniku závazku, specificky vznik čekatelského a zděditelného práva na odkaz), ale také na přijetí pozůstalosti dědicem (*dies veniens*, v obecném významu den splatnosti, specificky nabytí vindikačního odkazu či možnost

4 Srov. Tilsch, E. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací právní vědy. Část 1.* Praha: Bursík & Kohout, 1905, s. 37–38, Svoboda, E. Problém vůle v rakouském právu dědickém. *Právník*, 1912, roč. 51, s. 200–206 (reprinty: Wolters Kluwer, 2014 a 2018). V této souvislosti je zajímavé, že Unger (analogicky k nabytí dědictví) požadoval k nabytí práva na odkaz také jeho přijetí (srov. Unger, J. *System des österreichischen allgemeinen Privatrechts VI. Das österreichische Erbrecht*. 4. Aufl. Leipzig: Breitkopf & Härtel, 1894, s. 272–273, toto pojetí však bylo pozdější literaturou opuštěno a právo na odkaz se má podle převažujícího mínění nabývat *ipso iure*. Srov. Kleňová, V. Odkladacia podmienka (condicio suspensiva) a počiatečná lehota (dies a quo) v závete podla občanského zákoníka č. 89/2012 Sb. *Právník*, 2018, roč. 157, č. 1, s. 20–22.

5 Svoboda, J., Klička, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 128.

6 Muzikář, L. Dědické právo podle nového občanského zákoníku. In: Suchá, L., Mokrý, A. (eds.) *Sborník přednášek a článků k novému občanskému zákoníku (2013–2014):* Praha: PS JČP, 2014, s. 81.

7 Bílek, P. Komentář k § 1620 a 1621. In: Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 344 a násl., zvláště s. 349 a 352. Otázku však vidí variantně a přináší řadu kritických postřehů.

8 Srov. Neubauer, R. Komentář k § 1621. In: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1572 a 1573; 2. vyd., 2019, s. 1671 a 1672.

9 Šešina, M. Komentář k § 1621. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J., Šešina, M., Wawerka, K. *Občanský zákoník. Komentář. Sv. IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, zvláště s. 294.

10 Horák, O. Dědictví a odkaz (k přechodu majetkových práv a povinností pro případ smrti). *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 9, s. 307–308.

11 Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P. *Dědické právo. Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2019, s. 179–180.

12 Zimmermann, R. *The Law of Obligations. Roman Foundations of the Civilian Tradition*. Deventer; Boston: Juta; Kluwer, 1992, s. 15.

13 Kromě Roučka, který uvádí, že „pořízení na případ smrti není titulem" a že „pokud jedná se o nárok odkazovníka na věc odkázanou pořízení na případ smrti, jde nanejvýše o součást titulu při převodu vlastnictví" (In: *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II.* Praha: V. Linhart, 1935, s. 469), naši přední civilisté (Randa, Tilsch, Mayr-Harting, Krčmář, Svoboda i Sedláček) jiný titul než pořízení pro případ smrti pro nabytí odkazovníkem nepožadují. Srov. Randa, A. *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. 7. vyd. Praha: ČAVSU, 1922, s. 173–174 (reprint: Wolters Kluwer, 2008); Tilsch, E. *Právo dědické*. 3. vyd. Praha: Všehrd, 1911, s. 114; Mayr, R. *Soustava občanského práva. V. Právo dědické.* Brno: Barvič & Novotný, 1927, s. 117–118 (reprint: Wolters Kluwer, 2019); Krčmář, J. *Právo občanské. V. Právo dědické.* 3. vyd. Praha: Všehrd, 1937, s. 113 (reprint: Wolters Kluwer, 2014); Svoboda, E. *Dědické právo.* Praha: Vesmír, 1921, s. 56 (reprint: v rámci výboru *Poutník za hranice pozitivistických kruhů*; Wolters Kluwer, 2018); Sedláček, J. *Vlastnické právo. Komentář k §§ 353-446 všeob. obč. zák. se zřetelem ku právu na Slovensku a Podkarpatské Rusi platnému.* Praha: V. Linhart, 1935, s. 294 (reprint: Wolters Kluwer, 2012).

14 Ta tradice je velmi dlouhá, odkaz se měl nabývat *ipso iure* už dle zákona XII desek. Srov. Heyrovský, L., op. cit. sub 2, s. 355, který to uvádí s odkazem na *Regulae Ulpiani* XIX, 17. Řešení vytváření dodatečného právního důvodu nenajdeme ani v žádném příbuzném (sousedním) právním řádu.

15 Komplexně k vindikačnímu odkazu a jeho výhodám srov. Titz, D. *Das Vindikationslegat. Reformbedürftigkeit und Reformfähigkeit des deutschen Erbrechts*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2017 (dostupné z: <books.google.cz>).

16 Srov. Arndts, C. L., op. cit. sub 2, s. 249.

požadovat damnační odkaz); v případě odkazu vázaného na podmínku byla pochopitelně ještě nutná realizace dané podmínky. Pokud však dědili tzv. nutní dědicové *(heredes necessarii)*, kteří neměli možnost dědictví odmítnout a stávali se dědici nezávisle na své vůli, spadaly tyto okamžiky v jedno.[17]

Problematika okamžiku nabytí vlastnictví vindikačního odkazu byla – jako řada jiných otázek – předmětem sporů mezi školami Prokuliánů a Sabiniánů. Podle Prokuliánů nabýval odkazovník vlastnictví odkázané věci až jeho výslovným přijetím (toto pojetí se dočasně prosadilo rozhodnutím Antonina Pia); podle Sabiniánů k tomu docházelo *ipso iure* (i bez vědomosti odkazovníka o odkazu) již splatností *(dies veniens)* odkazu (a pokud dědili *heredes necessarii*, již smrtí zůstavitele), zároveň jej však měl odkazovník možnost odmítnout s účinky *ex tunc* (toto mínění převládlo za Justiniána).[18]

JUDr. et Mgr. Ondřej Horák, Ph.D.
- odborný asistent na katedře teorie práva a právních dějin Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

JUDr. et Mgr. Radek Černoch, Ph.D.
- odborný asistent na Katedře dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy Univerzity

Podle Juliána (D 46, 3, 13 Iulianus 54 Dig.) se spíše z hlediska rozumného uspořádání vztahů než z výslovné úpravy *(magis intellectu percipi quam ex locutione exprimi possit)* mělo za přijetí odkazu považovat jeho neodmítnutí v přiměřené *(nec minimum nec maximum)* lhůtě poté, co se o něm odkazovník dozvěděl.[19]

Římskoprávní hledání vhodného řešení může být inspirativní také pro současnost.

III. ŘEŠENÍ PODLE PLATNÉ ÚPRAVY

3.1 KE ZPŮSOBU NABYTÍ ODKAZU

Úprava § 1621 OZ[20] vychází z § 498 vládního návrhu OZ 1936/37, podle kterého se „odkázané věci nabude jen způsobem, jakým se vůbec nabývá jednotlivých práv majetkových".

Současná literatura se shoduje v tom, že k nabytí vlastnického práva k odkázané věci dochází podle § 1099 a násl. OZ. U individuálně určené věci (§ 1099 OZ[21]) by to proto mělo být v zásadě „účinností" odkazu (blíže viz 3.2), u druhově určené věci (§ 1101 OZ[22]) okamžikem individualizace (nejpozději převzetím).[23] S tím také koresponduje, že ode dne splatnosti náleží odkazovníku přírůstek a postihuje ho úbytek včetně nahodilé zkázy (§ 1625 OZ) a že dědic s výhradou soupisu má k odkázaným předmětům zadržovací právo (§ 1630 odst. 1 OZ).

V případě nemovité věci zapsané ve veřejném seznamu sice dochází k nabytí odkázané věci až zápisem do katastru nemovitostí (§ 1105 OZ), ale již od splatnosti má odkazovník postavení „naturálního" vlastníka, ať již má věc u sebe (např. v odkázané nemovitosti bydlí), nebo nikoli. Má právo věc držet, resp. se domáhat vydání odkázané věci (§ 1621 odst. 2 OZ), užívat a požívat (§ 1625 OZ),[24] může s ní také (nepřímo) nakládat (§ 1622 OZ), proti třetím osobám je chráněn obdobou vlastnických žalob (§ 1044 OZ) a ve veřejném seznamu se zapisuje přímo po zůstaviteli (§ 1621 odst. 2 OZ).

Odkázaná věc se nabývá i s příslušenstvím (§ 510 odst. 2 OZ), pokud z projevu vůle nebo dalších okolností nevyplývá něco jiného (např. jeden byt byl odkázán s příslušenstvím a jiný bez příslušenství).

3.2 KE SPLATNOSTI ODKAZU A OKAMŽIKU NABYTÍ ODKÁZANÉ VĚCI

K nabytí vlastnického práva jednotlivé věci (nezapsané ve veřejném seznamu) dochází v zásadě „účinností" odkazu, resp. „už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti" (§ 1099 OZ), která je podmíněna splatností odkazu. Odkaz individuálně určené věci (hmotné i nehmotné)[25] je možné požadovat „ihned" (§ 1624 OZ), což koresponduje s úpravou zániku závazku (§ 1958 OZ). Splatnost tedy nastává v zásadě smrtí zůstavitele.

Do úvahy přicházejí především následující dvě řešení:
1) splatnost i nabytí vlastnictví odkazu nastává již smrtí zůstavitele;
2) splatnost nastává smrtí zůstavitele, nabytí vlastnictví až přijetím odkazu, resp. jeho neodmítnutím.

Obě řešení navazují na romanistickou právní tradici, první má objektivní, druhé subjektivní charakter.

17 Sommer, O., op. cit. sub 2, 1913, s. 3, 13 a 125.

18 Srov. Heyrovský, L., op. cit. sub 2, s. 1172, a Sommer, O., op. cit. sub 2, 1946, s. 328.

19 Citováno dle: *The Roman Law Library* [online]. [cit. 2020-02-18], dostupné z: <http://droitromain.upmf-grenoble.fr/Corpus/digest.htm>).

20 § 1621 „(1) Odkázanou věc nabývá odkazovník způsobem, jak se nabývá vlastnické právo.
(2) Dospěje-li právo na odkaz, může se odkazovník domáhat vydání odkázané věci. Zapisuje-li se odkázaná věc do veřejného seznamu, nahradí vydání věci prohlášení vykonavatele závěti, jinak obtížené osoby, s úředně ověřeným podpisem; nebyla-li splatnost odkazu odložena, zapíše se odkazovník do veřejného seznamu přímo po zůstaviteli."

21 § 1099: „Vlastnické právo k věci určené jednotlivě se převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti, ledaže je jinak ujednáno nebo stanoveno zákonem."

22 § 1101: „Vlastnické právo k movité věci určené podle druhu se nabývá nejdříve okamžikem, kdy lze věc určit dostatečným odlišením od jiných věcí téhož druhu."

23 Pokud neurčí zůstavitel, kdo má věc individualizovat, rozhoduje osoba obtížená odkazem, musí však zvolit takovou věc, kterou odkazovník bude moci užívat (§ 1604 OZ).

24 Srov. Sommer, O., op. cit. sub 2, 1913, s. 121.

25 Podle rakouské judikatury (OGH 7 Ob 544/80) i věcí hromadných; srov. Eccher, B. in Schwimann, M., Kodek, G. (eds.) *ABGB. Praxiskommentar. Band 5. §§ 1090–1292 ABGB, GesbR-RG, KSchG, HernFinG, TNG*. 4. vyd. Wien: LexisNexis, 2014, s. 133.

3.2.1

Již dříve se jeden z autorů zasazoval za řešení (v domácí literatuře menšinové), že by k nabývání vlastnictví odkázané věci určené jednotlivě mělo docházet již smrtí zůstavitele.[26] Dovozoval, že analogicky ke kontraktačnímu procesu má zřízení odkazu charakter „oferty", její „akceptace" nastává smrtí zůstavitele s možností odkaz odmítnout podle § 1623. To odpovídá zásadě, že se dědické poměry mají posuzovat k době dědického nápadu, a také právní úpravě států s konsenzuálním nabýváním vlastnictví (Francie, Itálie nebo Polsko). Tímto řešením by došlo ke sblížení s nabýváním zděděných věcí i věcí darovaných pro případ smrti.

K tomu je ještě důležité doplnit, že nabývání odkázané věci smrtí zůstavitele neznamená, že taková věc nenáleží do pozůstalosti – naopak to předpokládá § 1624 odst. 1 OZ („odkaz jednotlivých věci z pozůstalosti"), § 1475 odst. 2 OZ („pozůstalost tvoří celé jmění zůstavitele") a navazující § 171 ZŘS („aktiva pozůstalosti tvoří majetek zůstavitele, který vlastnil v den své smrti"); jako podpůrný argument můžeme uvést, že to vyplývá také z úpravy evropského dědického osvědčení v „nařízení o dědictví" č. 650/2012, v němž se v čl. 63 odst. 1 mluví o využití osvědčení „odkazovníky majícími přímá práva z dědictví" a podle čl. 68 písm. m) má osvědčení obsahovat „seznam práv nebo majetku příslušejících jednotlivým odkazovníkům".

3.2.2

V tomto článku však chceme přiblížit (podpořit) ještě jiné řešení, které podle našeho názoru více odpovídá zásadě autonomie vůle při derivativním nabývání vlastnictví. Poslední pořízení by mělo opět charakter oferty, ale k akceptaci by docházelo až **výslovným nebo konkludentním projevem vůle odkazovníka o přijetí odkazu**,[27] nejpozději uplynutím lhůty pro odmítnutí odkazu (§ 1623 OZ). Tato lhůta by se měla analogicky k odmítnutí dědictví (§ 1487 OZ) počítat ode dne doručení zprávy odkazovníkům o připadlých odkazech tím, kdo spravuje pozůstalost (§ 1678 odst. 2 OZ). S tím mj. konvenuje také § 1628 odst. 1 OZ „nemůže-li odkazovník přijmout odkaz nebo odmítne-li jej" a § 1630 odst. 2 OZ „provede se srážka podle hodnoty, jakou měl odkaz v době přijetí". Tímto řešením by došlo k rozlišení nabývání odkázaných věcí a věcí darovaných pro případ smrti.

Přijetí je neadresovaným právním jednáním (§ 570 a násl. OZ se neuplatí). Jinak by pro něj mělo platit totéž, co pro odmítnutí odkazu (zastupitelnost, nepodmínitelnost, bezvýhradnost, neodvolatelnost a možnost přijetí jen některého odkazu, viz dále); způsob (§ 546 OZ) i forma (§ 559 OZ) přijetí však nejsou nijak limitované.

V případě tzv. anticipovaného odkazu neboli odkazu, k jehož přijetí došlo již za života zůstavitele, se odkázaný předmět nabývá již splatností, resp. smrtí zůstavitele. Svými účinky se blíží darování pro případ smrti posuzovanému jako odkaz (přijetí odkazovníkem však může mít také neformální charakter).

3.3 K ODLOŽENÉ SPLATNOSTI ODKAZU

Před zákonnou úpravou (§ 1624 odst. 1 OZ) má přednost odlišná vůle zůstavitele. Splatnost odkazu může být určena autoritativně (v závěti či dovětku) nebo konsenzuálně (v dědické či darovací smlouvě), je však možné i bezformální právní jednání, pokud z něj bude zřejmá vůle zůstavitele (§ 1624 odst. 2 OZ). Na rozdíl od *ABGB* tak může zůstavitel u jednotlivých věcí určit okamžik nabytí vlastnictví předmětu odkazu. Do splatnosti odkazu by vlastnické právo k odkázané věci náleželo dědici či společenství dědiců,[28] v případě věcí evidovaných ve veřejných seznamech až do zápisu do takového seznamu (ovšem od splatnosti pouze v podobě „holého" vlastnictví).

Domníváme se, že splatnost (resp. většinou její prodloužení) může být dohodnuta také mezi odkazovníkem a dědicem, pokud to neodporuje výslovné vůli zůstavitele. Dědic by měl být oprávněn splnit odkaz i před splatností, resp. nabídnutím plnění odkazovníkovi odkaz zesplatnit[29] (neuplatní se obecný § 1910 OZ, neboť účelem § 1624 OZ je ochrana dědice; viz Vážný 260/1947, NS Rv I 146/47[30]), což však bude spíše výjimečné.

3.4 K ODMÍTNUTÍ ODKAZU

Úprava § 1623 OZ[31] vychází z § 497 vládního návrhu OZ 1936/37, podle kterého „prohlásí-li odkazovník způsobem, jaký je předepsán pro odmítnutí dědictví, že odkazu nechce, hledí se na to tak, jako kdyby byl práva na odkaz vůbec nenabyl".

Současná literatura se různí v názoru, do jaké míry jsou použitelné § 1485 až 1489 OZ o odmítnutí dědictví, v zásadě se však shoduje, že se vyžaduje výslovné prohlášení vůči soudu (v písemné formě nebo ústně do protokolu) a že pro odmítnutí odkazu není dána žádná lhůta, resp. se nepoužijí lhůty podle § 1487 OZ.[32]

Jako jeden z argumentů se uvádí, že pod „způsob" není možné podřadit „lhůtu", jako další, že ten, kdo podává zprá-

26 Srov. Horák, O., op. cit. sub 10, s. 308, a týž. Nabývání majetku zůstavitele a nahodilá zkáza věci. *Ad Notam*, 2015, roč. 21, č. 6, s. 5.

27 „Vlastnické právo k věci určené jednotlivě se dle § 1099 převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti (v podstatě když odkazovník učiní projev vůle o tom, že odkaz přijímá)." Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P., op. cit. sub 11, s. 180.

28 Spáčil, J., Šešina, M. Nabývání dědictví a vlastnické žaloby dědiců v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 2, s. 43.

29 Odlišně: Rouček, F. Komentář k § 685. In: Rouček, F., Sedláček, J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II.* Praha: V. Linhart, 1935, s. 265.

30 Srov. *Sbírka rozhodnutí nejvyššího soudu ve věcech občanských*. Roč. 28 (1947). Praha: V. Tomsa, 1948, s. 252. Podle: Šešina, M. Komentář k § 1621. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J., Šešina, M., Wawerka, K. *Občanský zákoník. Komentář.* Sv. IV. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 306.

31 § 1623: „Prohlásí-li odkazovník způsobem, jaký je stanoven pro odmítnutí dědictví, že odkaz nechce, hledí se na něho, jako by právo na odkaz vůbec nenabyl."

32 Bílek, P., op. cit. sub 7, s. 354–356, Šešina, M., op. cit. sub 9, s. 302–304 (2. vyd., s. 324–325), Neubauer, R., op. cit. sub 8 (1. vyd., s. 1574, 2. vyd., s. 1672).

vu o odkazech, není povinen odkazovníka poučovat o odmítnutí a jeho účincích.

Podle našeho názoru však není zřejmé, proč by pod „způsob" nebylo možné podřadit i „lhůtu", resp. proč by kromě „způsobu" nebylo možné analogicky aplikovat i lhůtu, která se k tomuto způsobu váže. Pokud by neexistovala lhůta pro odmítnutí, vnášelo by to nejistotu do právního postavení dědice. Navíc u odkazovníka, který neručí za dluhy zůstavitele, nemá (na rozdíl od dědice) promeškání lhůty takový dopad, a tím je možné také vysvětlit chybějící poučovací povinnost.

Naopak prohlášení vůči soudu o odmítnutí má význam zejména v poměrně krátké lhůtě, kdy je možné situaci řešit ještě v rámci pozůstalostního řízení.[33] Jaký by mělo smysl, kdyby se odkazovník obrátil na soud třeba až rok po skončení pozůstalostního řízení?[34]

Obdobně jako v případě dědictví by odmítnutí odkazu mělo být právním jednáním zastupitelným (§ 1485 odst. 2 OZ), nepodmínitelným, bezvýhradným a neodvolatelným (§ 1489 OZ).

Pokud zůstavitel zřídil více odkazů, může odkazovník některé přijmout a jiné odmítnout; nemůže však odmítnout část odkazu, jehož předmětem jsou provázaná plnění (např. pododkaz), a část složené nebo hromadné věci; příslušenství podle našeho názoru odmítnout může.[35]

Odmítne-li někdo dědictví, neodmítá tím podle našeho názoru automaticky také odkaz.[36]

Od odmítnutí je nutné rozlišovat vzdání se odkazu, které sice není v rámci dědického práva upraveno, ale vychází z úpravy obligačního práva (§ 1995 a násl. OZ o prominutí dluhu); odkaz v tomto případě nepřechází na náhradníka a ani nepřirůstá (§ 1628 OZ).[37]

3.5 K CHARAKTERU ODKAZU

Dalo by se očekávat, že pojetí odkazu v občanském zákoníku bude navazovat na česko-rakouskou tradici damnačního „obligačního" odkazu, protože většina ustanovení byla převzata z meziválečných osnov,[38] ve skutečnosti se však přiblížilo spíše justiniánské úpravě, která propojila výhody damnačního a vindikačního legátu (odkazovníku náležela kromě obligační žaloby také vlastnická žaloba, pokud byla odkázaná věc ve vlastnictví zůstavitele).[39] Navíc pojetí odkazu s věcněprávními účinky odpovídají i jiná ustanovení platného dědického práva (např. § 1628 OZ o akrescenci uvolněného odkazu[40]).

Nutno zdůraznit, že vindikační odkaz nepředstavuje nic převratného či překvapivého:[41] v právních řádech s konsenzuálním nabýváním vlastnictví mají naopak odkazy pravidelně věcněprávní účinky (typicky ve francouzském *Code civil* a příbuzných občanských zákonících; u nás v OZ 1950).[42] Vindikační odkaz však najdeme ještě v řadě dalších zemí[43] a není neznámý (i když jen jako výjimka) ani rakouskému právu.[44]

3.6 K PRAKTICKÝM DŮSLEDKŮM VĚCNĚPRÁVNÍCH ÚČINKŮ ODKAZU

a) *Nepromlčitelnost* – zatímco se právo na odkaz promlčuje (§ 611 OZ), s případným stavením běhu promlčecí lhůty (§ 646 OZ), věcněprávní odkaz se nepromlčuje (§ 614 OZ), může však být poctivým držitelem (v zásadě až právním nástupcem dědice) vydržen (§ 1089 a násl. OZ).

b) *Nezcizitelnost* – zatímco předmět obligačního odkazu je možné podle převažujícího náhledu platně zcizit,[45] v případě věcněprávního odkazu by k nabytí vlastnického práva

33 V důvodové zprávě (op. cit. sub 3, s. 661) se uvádí, že v případě odmítnutí „předmět odkazu připadá do pozůstalosti", ale je tím spíše myšleno, že připadá dědicům, resp. do pozůstalostních aktiv.

34 Blíže: Bílek, P., op. cit. sub 7, s. 356.

35 Podle novější rakouské literatury (Kralik, Welser, Eccher) a v návaznosti na ni také judikatury (OGH 2 Ob 588/95) je částečné odmítnutí odkazu vyloučeno pouze u nedělitelných předmětů.

36 Naopak podle OGH 1 Ob 650/53 se odmítnutí dědictví v pochybnostech vztahuje na všechny dědici známé důvody povolání k majetku zůstavitele, netýká se tedy odkazu, který v době odmítnutí dědictví nebyl dědici znám. Srov. Welser, R. in Rummel, P., Lukas, M. (eds.) *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch. Teilband §§ 531–824 ABGB (Erbrecht)*. 4. Aufl. Wien: Manz, 2014, s. 103–104.

37 Srov. Kralik, W. *System des österreichischen allgemeinen Privatrechts IV. Das Erbrecht*. 3. Aufl. Wien: Manz, 1983, s. 236–237.

38 Shoda u institutu odkazu je až 95 %. Blíže: Horák, O., Daduová, M. Nové dědické právo a meziválečná rekodifikace. *Ad Notam*, 2016, roč. 22, č. 1, zvláště s. 11.

39 Srov. mj. Arndts, C. L., op. cit. sub 2, s. 255 a násl. a s. 268 a násl., Heyrovský, L., op. cit. sub 2, s. 1144 a násl., a Sommer, O., op. cit. sub 2, 1946, s. 325 a násl.

40 V klasickém právu nedocházelo u damnačního odkazu k přirůstání uvolněného podílu, u vindikačního odkazu to možné bylo, stejně tak i u odkazu v justiniánské úpravě. Srov. Bonfante, P., op. cit. sub 2, s. 696 a násl., a Sommer, O., op. cit. sub 2, 1946, s. 328 a násl.

41 Srov. např. Kegel, G. Erbfolge und Vermächtnis: Heres ex re certa und Vindikationslegat. In: *Liber Amicorum: Professor Ignaz Seidl-Hohenveldern: in honour of his 80th birthday*. The Hague; London; Boston: Kluwer Law International, 1998, s. 339–364.

42 Srov. Süß, R. (ed.) *Erbrecht in Europa*. 3. vyd. Angelbachtal: Zerb, 2015, s. 521 (Francie), s. 722 (Itálie), s. 1005–1006 (Polsko), s. 1040–1041 (Portugalsko) a s. 1311 (Španělsko).

43 V Evropě to má být Belgie, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Lucembursko a Řecko. Srov. Titz, D., op. cit. sub 15, s. 134.

44 Srov. Kralik, op. cit. sub 37, s. 205 a 249 a násl. Jde zejména o úpravu v rámci zákona o vlastnictví bytů *Wohnungseigentumsgesetz* (původně § 10 WEG 1975; aktuálně § 14 WEG 2002, jehož charakter je v literatuře sporný). V Rakousku se také dlouhodobě diskutuje o možnosti anticipovaného plnění odkazu, kdy předmět odkazu byl odkazovníkovi odevzdán zůstavitelem ještě za života a k jeho nabytí by mělo docházet již smrtí zůstavitele. Srov. Zankl, W. Antizipierte Vermächtniserfüllung. *Österreichische Notariatszeitung*, 1999, roč. 50, seš. 9, s. 314 a násl.

45 Naopak se domníváme, že po určitou dobu (kratší při odkazu jednotlivých věcí z pozůstalosti, delší při podmíněném či odloženém odkazu) dochází u odkázaného předmětu k mlčky zřízenému svěřenskému nástupnictví zůstavitelem pro odkazovníka (§ 1513 OZ), přičemž práva dědice jsou omezena na práva poživatele (§ 1521 OZ) a od splatnosti odkazu už nemá ani právo na plody a užitky (§ 1625 OZ).

v zásadě nedošlo, s výjimkou nabytí od neoprávněného podle § 1111 OZ, který by se však neuplatnil, pokud by zcizení mělo povahu trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku (§ 220 TZ). Opět by však mohl být předmět odkazu vydržen právním nástupcem dědice.

c) *Ochrana proti třetím osobám* – zatímco u věcněprávního odkazu je odkazovník chráněn vlastnickými žalobami, u obligačního odkazu by mohl být chráněn pouze podle sporného § 1044 OZ (pokud by se „má-li někdo věc u sebe" vykládalo ve významu „kdo je oprávněn mít věc u sebe",[46] což však novější literatura popírá[47]).

3.7 ÚVAHA DE LEGE FERENDA

V nedávné době byly zahájeny práce na přípravě novely dědického práva a stojí za zvážení, zda by neměla být zpřesněna také problematika nabývání odkázané věci. Domníváme se však, že to nutné není a že by se řešení mělo ponechat judikatuře.

46 Srov. Spáčil, J. Komentář k § 1044. In: Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2013, s. 252 a násl.

47 Srov. Melzer, F., Tégl, P. Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 ObčZ aneb po 90 letech opět na začátku. *Právní rozhledy*, 2020, roč. 28, č. 10, s. 351–357, č. 11, s. 381–391.

S časovým odstupem možná budeme vnímat nejednoznačnost současné úpravy jako pozitivní. Pokud existuje prostor pro výkladové alternativy, měla by být podle našeho názoru dána přednost výkladu respektujícímu vůli zůstavitele. A její naplnění zajišťuje mnohem lépe odkaz věcněprávní než obligační.

IV. SHRNUTÍ

Z hlediska jazykového, teleologického i komparativního výkladu a v neposlední řadě také respektu k vůli zůstavitele považujeme za nejvhodnější tato řešení:

1) Odkázaná věc náleží do pozůstalosti, nabývá se stejným způsobem jako vlastnické právo, vlastnickým titulem odkazovníka je pořízení pro případ smrti.

2) Vlastnické právo odkázané věci určené jednotlivě, která není zapsaná do veřejného seznamu a u níž nebyla odložena splatnost, by měl odkazovník nabýt výslovným či konkludentním projevem vůle o přijetí odkazu (nejpozději uplynutím lhůty pro odmítnutí odkazu podle § 1623 ve spojení s § 1487 OZ).

3) Lhůta pro odmítnutí odkazu by se měla analogicky k odmítnutí dědictví (§ 1487 OZ) počítat ode dne, kdy dědic (resp. ten, kdo spravuje pozůstalost) podal zprávu o odkazu podle § 1678 odst. 2 OZ. ■

inzerce

Program pro notářskou kancelář?

MÁME NA TO SYSTÉM

www.notarskyinformacnisystem.cz

PRO PRACOVNÍKY > ÚSPORA ČASU

Propojení s Czech POINT • Zadáte číslo OP nebo RČ, údaje klienta se načtou automaticky • Automatické vyhledání a načtení dědiců z EO • **Propojení s Veřejným rejstříkem** • Zadáte část názvu společnosti, další údaje se načtou automaticky • **Propojení s ČÚZK** • Automatické načtení Sbírky listin • Automatické lustrace nemovitostí • Vygenerování textového popisu nemovitostí • **Tisk ověřovacích štítků a jejich vyúčtování**

PRO NOTÁŘE > VYŠŠÍ PRÁVNÍ JISTOTA A KLID

U každého klienta kontrola právní způsobilosti podle EO • Kontrola řady dalších údajů: odcizení OP, osoba bez trvalého bydliště, upozornění na datovou schránku a další • Kontroly i v případě běžného ověřování • Automatické generování faktur i upomínek • Zabezpečení dat na úrovni bankovních aplikací

11 LET VÝVOJE

... a mnoho dalších způsobů, jak si zjednodušit práci, předvedeme přímo u vás v kanceláři

INFO@STARFISH.CZ | +420 777 647 357

starfish® technologies

Zjišťování pozůstalostního jmění a výhrada soupisu (k navrhované novele dědického práva ve srovnání s rakouským právem)

JUDr. Eva Dobrovolná[1]

I. ÚVOD

Před nedávnou dobou byla odborné veřejnosti předložena novela dědického práva, připravená ministerstvem spravedlnosti. V návaznosti na to se na půdě Ústavu státu a práva Akademie věd ČR konalo IX. zasedání kolegia pro občanské právo, které podrobilo uvedenou novelu diskusi.[1]

Kromě jiného je navrhovanou novelou občanského zákoníku dotčena oblast přechodu dluhů zůstavitele na dědice a soupisu pozůstalosti.

JUDr. Eva Dobrovolná
- odborná asistentka na katedře civilního práva procesního Právnické fakulty Masarykovy univerzity
- Of Counsel v rakouské advokátní kanceláři Maggi Kathollnig RechtsanwaltsGmbH

Navrhovaná novela má zrušit odpovědnost za dluhy zůstavitele, která je zakotvena v účinné úpravě (§ 1704 ObčZ) s tím, že napříště má dědic odpovídat za dluhy zůstavitele jen do výše nabytého dědictví, jako tomu bylo podle § 470 zrušeného občanského zákoníku č. 40/1964 Sb.

Současná úprava přitom nabízí dědici nástroj, který mu umožňuje se z plné odpovědnosti za dluhy zůstavitele „vyvázat", a to tak, že uplatní výhradu soupisu pozůstalosti (v takovém případě odpovídá jen do výše hodnoty nabytého dědictví).

Důvodová zpráva k navrhované novele vychází z toho, že *„soupis pozůstalosti se tradičně (dle právní úpravy platné do 31. prosince 1951) prováděl v bytě zůstavitele, jeho zemědělské usedlosti či v živnostenské provozovně, kde se nacházela podstatná část zůstavitelova majetku a provedení soupisu veškerého majetku zůstavitele na místě bylo zcela reálné. Tomu tak již v současné době není, jelikož převážná část majetku, který nemá jen nepatrnou nebo žádnou hodnotu, se v bytě nebo místě podnikání zůstavitele nenachází. Půjde zpravidla o majetek zjistitelný z veřejných rejstříků a seznamů různého charakteru, zejména z katastru nemovitostí, veřejného rejstříku, registru vozidel, centrálního depozitáře cenných papírů apod., či prostřednictvím dotazu na finanční a bankovní instituce. Je také zcela běžné, že majetek se může nacházet v zahraničí (půjde zejména o nemovité věci, cenné papíry, kryptoměny)."* Zároveň se uvádí, že *„spolehlivé provedení úplného soupisu majetku v pozůstalosti tak téměř není reálné, jelikož v současné době může jít často o majetek, který nemusí být nikde evidovaný ani snadno dohledatelný. Navrácení tohoto institutu do právního řádu tedy nereflektovalo změnu společensko-ekonomických poměrů."*

Podle důvodové zprávy současná úprava nevede k ochraně dědiců ani věřitelů, naopak – uplatňují-li dědicové na základě obavy z dluhů výhradu soupisu, vede to zpravidla jen k zatížení dědiců, pozůstalých a také soudního komisaře.

Jak v důvodové zprávě, tak i v diskusích vedoucích k přípravě novely dědického práva je tedy naznačeno, že důvodem pro zrušení současné koncepce odpovědnosti za dluhy zůstavitele a návrat k právnímu stavu před 1. 1. 2014 jsou – mimo jiné – těžkosti s pořizováním výhrady soupisu pozůstalosti, který zřejmě praxe pociťuje.

V současnosti účinná právní úprava odpovědnosti za dluhy zůstavitele včetně (výhrady) soupisu pozůstalosti je inspirována rakouským právem, podle kterého lze dědictví přijmout nepodmíněně (v takovém případě dědic odpovídá za dluhy zůstavitele neomezeně) nebo podmíněně (tj. s výhradou soupisu, přičemž dědic nadále odpovídá za dluhy svým majetkem, jeho odpovědnost je však omezena hodnotou aktiv pozůstalosti).[2]

S ohledem na tuto skutečnost bude cílem tohoto článku analyzovat, jakým způsobem jsou v rakouském právu zjišťována aktiva a pasiva pozůstalosti a jakým způsobem je výhrada soupisu uplatňována, resp. soupis pořizován. Předmětem analýzy tedy bude procesní postup soudu, resp. soudního komisaře, v rakouském pozůstalostním řízení. Na základě výsledků tohoto zkoumání pak bude právní úprava obsažená v navrhované novele podrobena kritice. Cílem článku není odpovědět na otázku, zda odpovědnost za dluhy zůstavitele zachovat nebo zrušit, ale zabývat se tím, zda lze soupis po-

1 Zprávu ze zasedání připravil O. Horák. Viz Horák, O. Příprava novely dědického práva. *Ad Notam*, 2020, č. 1, s. 24.

2 Srov. § 801 a 802 ABGB, k tomu dále Winkler, A. *Erbrecht*. Wien: Verlag Österreich, 2016, s. 119, Welser, R. *Erbrechts-Kommentar*. Wien: Manz, 2019, s. 437–446.

zůstalosti a proces jeho pořizování považovat za natolik zatěžující, aby byl důvodem pro změnu hmotněprávní koncepce odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele.

II. ZJIŠŤOVÁNÍ AKTIV A PASIV POZŮSTALOSTI V RAKOUSKÉM PRÁVU

Základem procesní úpravy zjišťování aktiv a pasiv pozůstalosti je § 145 až 147 rakouského zákona o nesporném řízení (Außerstreitgesetz – AußStrG).[3] Některá procesní pravidla jsou obsažena i v zákoně o soudním komisariátu (Gerichtskommissariatsgesetz – GKG).[4]

Podobně jako v České republice má v pozůstalostním řízení zásadní úlohu notář jako soudní komisař, který provádí úkony soudu. Ve vztahu ke zjišťování hodnoty pozůstalosti je podstatný první krok v pozůstalostním řízení, a to činnost soudního komisaře k provedení záznamu v případě smrti *(Todesfallaufnahme)*. Svým způsobem jde o předběžné řízení. Záznam o případu smrti musí obsahovat mj. zůstavitelem zanechané jmění – tedy jak práva, tak povinnosti zůstavitele, jakož i náklady pohřbu a jméno osoby, která je vynaložila.

Tento záznam má velký význam pro každé pozůstalostní řízení v Rakousku, je základem jeho dalšího průběhu. Záznam o případu smrti obsahující údaje o jmění zemřelého a zjištění jeho hodnoty je podstatný pro to, zda bude třeba provést klasické pozůstalostní řízení i s jednáním *(Abhandlungsverfahren)*, jehož výsledkem má být předání dědictví dědicům *(Einantwortung)*, nebo nikoliv. V některých případech totiž takové řízení není třeba, např. v případě, že zde není žádný majetek zůstavitele nebo pokud aktiva pozůstalosti činí méně než 5 000 eur (řízení pak bude ukončeno pro nedostatek majetku podle § 153 AußStrG).

Dále mají údaje o majetku zemřelého podstatný význam pro to, zda bude v případě předlužené pozůstalosti učiněna tzv. konvokace věřitelů či nikoliv, neboť je možné ji provést až od hranice hodnoty aktiv pozůstalosti 25 000 eur.[5]

Informace potřebné ke zjištění pozůstalostního jmění, resp. dalších údajů potřebných pro vyhotovení záznamu pro případ smrti, získává notář na roku, který za účelem pořízení záznamu nařídí. Tam si pozve osoby, které mohou být potenciálními nositeli informací. Těmito osobami mohou být příbuzní, potenciální dědicové, ale i jakákoliv jiná osoba, která je informována o (majetkových) poměrech zůstavitele. Proto to může být třeba i soused, který může mít lepší povědomí o poměrech zůstavitele než příbuzný, který žije např. v zahraničí.

Pokud nejsou k dispozici osoby, které by mohly informace k pořízení záznamu poskytnout, pak se záznam vyhotoví na základě obsahu spisu soudního komisaře a na základě šetření, které provedl on sám (viz dále).[6]

Podle § 145a, který byl do AußStrG vložen novelou v souvislosti s novým dědickým právem v roce 2015 (novela ErbRÄG 2015[7]), je třeba rozsah a hodnotu zanechaného jmění zjistit jednoduchým způsobem bez dalekosáhlých šetření, pokud možno bez zapojení znalců. Toho lze dosáhnout zvláště a) dotazováním osob, které disponují informacemi, b) výpisy z pozemkové knihy, obchodního rejstříku, a pokud je to potřebné, také z jiných veřejných registrů a databank.

Pro účely šetření může soudní komisař pokud možno šetrným způsobem otevřít byt, podnikatelské prostory, trezory, skříně apod. Je povinen k tomu přibrat dvě zletilé osoby, přednostně příbuzné, spolubydlící nebo sousedy zemřelého. Tito mají povinnost mu poskytnout součinnost (§ 146 odst. 1 AußStrG). Soudní komisař je rovněž povinen k zajištění pozůstalosti, a to v případě, že existuje nebezpečí, že části pozůstalosti budou pro další řízení nepoužitelné, resp. zmařeny, pokud tak neučiní nebo nejsou připraveni učinit dědicové, blízcí příbuzní či spolubydlící. Může jít podle § 147 AußStrG o uzamčení věci nebo její opatrování soudním komisařem apod.

Při šetřeních má soudní komisař stejná oprávnění jako soud. Může provádět důkazy a vyžadovat si zprávy, které považuje pro řízení za potřebné. Může provádět každý vhodný důkazní prostředek. Může také v rámci předběžného řízení stanovit znalce k vyšetření hodnoty pozůstalosti, avšak s omezením uvedeným v § 145a AußStrG (viz výše); znalecký posudek tak v předběžném řízení bude vyhotovován v zásadě pouze v případě, že s ohledem na očekávaný průběh řízení bude třeba znalecký posudek vyhovit v každém případě,[8] resp. pokud již na začátku řízení (tedy v rámci předběžného řízení) vyvstane potřeba přesného zjištění hodnoty pozůstalosti, např. tehdy, kdy má být pozůstalost vydána věřitelům na úhradu jejich dluhů (§ 154 AußStrG).[9] Všechny osoby, jejichž výpovědi nebo informace jsou důkazním prostředkem, mají stejná práva a povinnosti jako vůči soudu.[10]

Povinnost soudního komisaře provést šetření ohledně pozůstalostního jmění (zjistit aktiva a pasiva pozůstalosti) se vztahuje na věci, které v okamžiku smrti byly ve vlastnictví zůstavitele, kromě toho také na věci, které alespoň v této době byly v jeho držbě.[11]

3 Plné znění předpisu je dostupné na www.ris.bka.gv.at.

4 Plné znění předpisu je dostupné na www.ris.bka.gv.at.

5 § 155 odst. 1 AußStrG.

6 Typy těchto šetření obsahuje § 146 AußStrG.

7 K této novele srov. v českém odborném tisku např. Ronovská, K., Dobrovolná, E. Nové rakouské dědické právo – rozhovor s prof. Dr. Martinem Schauerem. *Bulletin advokacie*, 2016, s. 69–70.

8 Mayr, P. G., Fucik, R. *Einführung in die Verfahren außer Streitsachen*. Wien: Facultas, 2019, s. 195.

9 V opačném případě by totiž mohli být věřitelé pozůstalosti k tíži pozůstalosti obohaceni, pokud by byly jejich pohledávky nižší než obvyklá hodnota nemovitosti. Viz Schneider, B., Verweijen, S. *Außerstreitgesetz Kommentar*. Wien: Linde, 2019, s. 1332.

10 Schneider, B., Verweijen, S., op. cit. sub 9, s. 1328.

11 K tomu zde uváděná rozhodnutí OGH: https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJR_19970318_OGH0002_0010OB02309_96G0000_001. Držba představuje prima facie důkaz vlastnictví, viz Schneider, B., Verweijen, S., op. cit. sub 9, s. 1491. Na druhou stranu se však do inventáře zapisují věci, které jsou nepochybně ve vlastnictví zůstavitele, i když je v držbě neměl.

Pro stanovení toho, zda věci patří k pozůstalosti, však musí existovat konkrétní indicie. Soudní komisař není povinen zjišťovat nebo vyhledávat majetkové hodnoty, pro jejichž existenci konkrétní indicie nejsou.[12] Pokud však konkrétní indicie, např. výpisy z účtů, doklady o pojištění, indicie od stran apod., pro existenci majetku hovoří, musí provést soudní komisař odpovídající šetření.[13] Úkolem soudního komisaře tedy v žádném případě není pátrat po ztraceném nebo neznámém majetku.[14] Soudní komisař proto např. z úřední povinnosti nečiní dotaz na všechny banky, zda zde měl zůstavitel účet, ale pouze na ty, u kterých lze na základě nějaké okolnosti nebo informace ze strany osob účastnících se pozůstalostního řízení předpokládat, že je zde veden účet zůstavitele.[15]

V předběžném řízení provedené zjištění hodnoty pozůstalostního jmění je jen předběžné,[16] slouží jen pro účely záznamu o případu smrti a může být korigováno v dalším průběhu pozůstalostního řízení.

III. POŘIZOVÁNÍ INVENTÁŘE V RAKOUSKÉM PRÁVU

III. 1. PODSTATA INVENTÁŘE A PŘÍPADY, VE KTERÝCH SE POŘIZUJE

Po skončení předběžného řízení soudní komisař – při obvyklém průběhu řízení – dále zjišťuje aktiva a pasiva v zákonem stanovených případech, kdy je třeba pořídit tzv. inventář (soupis pozůstalosti). Inventář má zásadní význam pro dědice, který chce přijmout dědictví,[17] a to ve vztahu k ohraničení jeho odpovědnosti za dluhy zůstavitele. Jde o případ, kdy dědic učiní podmíněné prohlášení o dědictví *(bedingte Erbantrittserklärung)*, tedy prohlášení, že přijímá dědictví, ale s výhradou inventáře. Může ale jít např. i o situace, kdy byla povolena tzv. separace pozůstalosti (§ 812 ABGB), svěřenské nástupnictví nebo pokud to požaduje k tomu oprávněná osoba.[18] V případě, že se pořizuje inventář z důvodu podmíněného přijetí dědictví, což je v praxi nejčastější, pak je třeba z moci úřední provést konvokaci věřitelů (§ 165 odst. 2 ve spojení s § 174 AußStrG).

Inventář je v zásadě soupisem celého pozůstalostního jmění. To platí zejména v případě podmíněného přijetí dědictví. V jiných případech (např. v případě svěřenského nástupnictví) se pak pořizuje inventář pouze částečný (tj. zahrnující konkrétní majetek, na který se např. svěřenské nástupnictví vztahuje). Inventář zachycuje přehled o složení a celkové hodnotě pozůstalosti a často je podkladem pro dosažení dohody dědiců, případně osob oprávněných k povinnému dílu. Zahrnuje práva a povinnosti zemřelé osoby s výjimkou těch, které jsou osobní povahy. Slouží také k zajištění důkazu o zjištění pozůstalostního majetku v okamžiku smrti zemřelého.

Inventář má kromě jiného i funkci důkazní, tedy slouží k prokázání rozsahu pozůstalosti, a tím např. i stanovení výše povinného dílu. Pro věřitele slouží inventář k tomu, aby si udělali představu o rozsahu zůstavitelova majetku. Na základě toho se mohou rozhodnout, zda má cenu uplatňovat pohledávku či nikoliv.[19] Na druhou stranu však není zárukou, že se v inventáři nachází všechen majetek a všechny dluhy zůstavitele.[20] Význam inventáře je pouze pro pozůstalostní řízení. Inventář je však veřejnou listinou, tedy přináleží mu domněnka správnosti. Proto na tom, kdo tvrdí, že je sepsán nesprávně nebo jsou věci v něm nesprávně oceněny, leží důkazní břemeno. Své nároky musí tato osoba uplatnit ve sporném řízení.[21]

Rozhodným dnem pro zjištění jmění, které má být sepsáno do inventáře, je okamžik smrti zůstavitele.[22]

III. 2. POSTUP PŘI POŘIZOVÁNÍ INVENTÁŘE

Inventář pořizuje soudní komisař. Má při něm stejná oprávnění jako při pořizování záznamu o případu smrti (srov. výše). Může tedy vstupovat do obydlí nebo podnikatelských prostor zemřelého, otevírat jeho skříně a jiné úložné prostory.[23] Má dotazovací oprávnění (srov. § 145a AußStrG), pro účely sepsání inventáře může stanovit znalce apod.

Judikatura a nauka požadují, aby byl nařízen rok u příležitosti inventarizace, ke kterému se pozvou všechny strany řízení (tj. zejména dědicové a osoby oprávněné k povinnému dílu), jinak je třeba řízení považovat za nicotné (zmatečné).[24] Ve většině případů uváděných zákonem se pořizuje inventář *ex offo*, např. pokud dědic učiní prohlášení o podmíněném přijetí dědictví. Není tedy třeba zvláštního návrhu stran. Strany mají právo být přítomny ohledání na místě pro účely ocenění věcí, jakož i samotnému pořízení inventáře (to se v praxi děje v kanceláři notáře).

V inventáři se odrážejí aktiva a pasiva pozůstalosti.

12 Schneider, B., Verweijen, S., op. cit. sub 9, s. 1493.

13 V literatuře se *de lege ferenda* uvažuje, že by bylo vhodné soudnímu komisaři po smrti osoby umožnit nahlížení do registru bankovních účtů podle zákona o registru bankovních účtů a nahlížení do něj. Tím by měl soudní komisař menší náklady na šetření a dědicové by měli jistotu, že byly nalezeny všechny relevantní účty. Schneider, B., Verweijen, S., op. cit. sub 9, s. 1328.

14 Např. rozhodnutí rakouského OGH ze dne 2. 8. 2012, sp. zn. 9 Ob 54/12z.

15 Schneider, B., Verweijen, S., op. cit. sub 9, s. 1332.

16 Mayr, P. G., Fucik, R., op. cit. sub 8, s. 194.

17 V Rakousku je třeba aktivně dědictví přijmout – § 800 ABGB.

18 Výčet případů, kdy se zřizuje inventář, obsahuje § 165 odst. 1 AußStrG.

19 Verweijen, S. in Schneider, B., Verweijen, S., op. cit. sub 9, s. 1491.

20 Spruzina, C. in Gitschthaler, E., Höllwerth, J. *Außerstreitgesetz*. Wien: Manz, 2017, komentář k § 166, m. č. 3.

21 Tamtéž.

22 Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. 7 Ob 259/08a.

23 Verweijen, S. in Schneider, B., Verweijen, S., op. cit. sub 9, s. 1510.

24 Ferrari, S., Likar-Peer, G. M. *Erbrecht*. Wien: Manz, 2007, s. 453.

Aktivy inventáře jsou všechny hmotné i nehmotné věci zůstavitele. V případě, že bude popřeno, že nějaká věc patří k pozůstalosti, rozhoduje soudní komisař, zda ji do inventáře zahrne nebo nikoliv. Pokud se však nějaká věc nacházela v držbě zůstavitele, vyškrtne se z inventáře jen tehdy, pokud nepochybné listiny[25] prokazují, že k pozůstalosti nepatří.[26] Ke stanovení toho, zda věc patří nebo nepatří do inventáře, jsou povinny třetí osoby (např. i banky nebo pojišťovny) k součinnosti, tedy jsou povinny umožnit přístup k těmto věcem, jejich prohlídku, případně tyto věci popsat apod. (§ 166 AußStrG). Aby komplikované otázky vlastnictví k předmětům spadajícím do pozůstalosti nezpomalovaly pozůstalostní řízení, je rozhodnutí o inventáři významné pouze pro pozůstalostní řízení, nevypovídá tedy nic o vlastnictví k věci.[27] Rozhoduje se tedy o tom, zda je věc pojata nebo vyloučena z inventáře, nikoliv zda patří vlastnicky k pozůstalostnímu majetku. To má význam i u ocenění věcí sepsaných do inventáře – pokud někdo odvozuje následky od nesprávného ocenění věcí v inventáři, musí tak učinit ve sporném řízení, tedy mimo pozůstalostní řízení.[28] V případě věcí, které jsou součástí domácnosti, není třeba sepisovat každou věc zvlášť, postačí souhrnné označení.

Ve vztahu k pasivům se do inventáře zapisují ta pasiva, která jsou známá a bez dalekosáhlých šetření a velkého časového zatížení zjistitelná.[29] Pasiva se do inventáře pojímají i v případě, že není možné očekávat jejich uspokojení např. kvůli předlužení pozůstalosti.[30]

Náklady inventáře nese pozůstalost (§ 168 odst. 2), resp. jdou k tíži pozůstalosti.

Podle nejnovější judikatury může být inventář napaden až po jeho vyhotovení.[31] Usnesení vydaná v průběhu řízení směřující k jeho zhotovení v zásadě samostatně napadnutelná nejsou.[32] Inventář, popř. provedené ocenění je možné rovněž za stanovených podmínek napadnout v rozhodnutí o „předání" dědictví *(Einantwortungsbeschluss)*.[33]

III. 3. OCENĚNÍ VĚCÍ SEPSANÝCH DO INVENTÁŘE

Inventář je třeba ocenit, neboť v opačném případě by měl jen malou vypovídací hodnotu.

Movité věci je možné ocenit jednoduše na základě údajů stran, pokud nemá soudní komisař či soud pochybnosti o správnosti tohoto ocenění; není-li tomu tak, pak lze využít soudního znalce. Nemovité věci se oceňují zvláštním způsobem stanoveným zákonem o ocenění nemovitostí *(Liegenschaftsbewertungsgesetz)*. Zde je možné rovněž zapojení soudního znalce.

Pokud jde o ocenění vybavení domácnosti, předmětů běžného užití (např. jízdní kolo, nářadí, obrazy) nebo jiných movitých věcí zřejmě nízké hodnoty, postačí vzít za směrodatnou hodnotu vyplývající z nesporných a nepochybných údajů všech stran, pokud sám soudní komisař nemá pochyby o takovém ocenění nebo pokud zájem osoby hodné ochrany či zvláštní okolnosti případu nevyžadují zapojení znalce (§ 167 odst. 1 AußStrG).

Pasiva se uvádějí vyčíslená včetně příslušenství k okamžiku smrti.

III. 4. PROHLÁŠENÍ O POZŮSTALOSTNÍM JMĚNÍ

V případě, že se inventář nepořizuje (např. pokud dědic přijme dědictví nepodmíněně), musí dědic popsat všechen majetek spadající do pozůstalosti, případně jej ocenit a potvrdit správnost a úplnost takového svého prohlášení. V případě, že tak neučiní, vystavuje se trestněprávním následkům nepravdivého prohlášení. Toto prohlášení o majetku nahrazuje inventář. Hlavní roli má při stanovování poplatků, odměny soudního komisaře apod.

IV. STRUČNÝ PŘEHLED ČESKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY ZJIŠŤOVÁNÍ AKTIV A PASIV POZŮSTALOSTI

Také v českém právu hraje otázka zjišťování aktiv a pasiv pozůstalosti v pozůstalostním řízení zásadní roli.

Pozůstalostní jmění se zjišťuje nejdříve v předběžném řízení, přičemž základním zdrojem informací jsou zde výpisy z veřejných nebo neveřejných seznamů, sdělení třetích osob apod. (§ 141 ZŘS). Dluhy zůstavitele a další pasiva pozůstalosti soud zjišťuje především ze sdělení třetích osob (zejména zůstavitelových věřitelů nebo soudních exekutorů) a z údajů dědiců (srov. § 141 a 173 ZŘS).[34]

V dalším řízení se aktiva pozůstalosti zjišťují mj. ze soupisu pozůstalosti.[35] Případy, ve kterých se pořizuje soupis pozů-

25 Jde o takové listiny, které požívají zvláštní důvěryhodnosti, jako např. rozhodnutí soudů, podací poštovní lístky, u soukromých listin takové, u nichž není pochybnost, že pocházejí od osoby, jejíž prohlášení je v nich uvedeno, apod. (srov. např rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. 2 Ob 75/17v).

26 Verweijen, S. in Schneider, B., Verweijen, S., op. cit. sub 9, s. 1490.

27 Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 25. 10. 2018, sp. zn. 6 Ob 186/18y.

28 Mayr, P. G., Fucik, R., op. cit. sub 8, s. 206, dále rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 27. 2. 2008, sp. zn. 3 Ob 272/07g.

29 Welser, R., op. cit. sub 2, 2019, s. 445.

30 Bittner, L. in Rechberger, W. H. *Kommentar zum Außerstreitgesetz*. Wien: Verlag Österreich, 2013, komentář k § 167, m. č. 4.

31 K tomuto účelu slouží „opatření" upravené v § 7a GKG. Strana směřuje pozůstalostnímu soudu návrh, aby uložil nějakou povinnost soudnímu komisaři.

32 Podrobněji k tomu rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 26. 6. 2018, sp. zn. 2 Ob 64/18b.

33 Rozhodnutí o „předání" dědictví je zvláštností rakouského práva. Prostřednictvím tohoto usnesení nabývají dědicové postavení zůstavitele; pozůstalost je jim právoplatně převáděna.

34 Drápal, L. in Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 515.

35 Tamtéž.

stalosti, jsou uvedeny v § 1685 odst. 1 ObčZ, přičemž jedním z nich je také případ, kdy dědic uplatní výhradu soupisu. Smysl soupisu pozůstalosti se spatřuje v tom, že umožňuje v domě, bytě nebo jiném místě (např. místě podnikání) sepsat hmotné movité věci, u nichž lze předpokládat, že patřily zůstaviteli, a u nichž hrozí, že by nevyšly najevo nebo nebyly zapsány do aktiv pozůstalosti, rovněž pak je účelem soupisu zajistit doklady napovídající tomu, že měl zůstavitel další majetek nebo dluhy.[36] To, že určitá věc byla uvedena v soupisu pozůstalosti, však neznamená, že do pozůstalosti skutečně patří.

Soupis pozůstalosti se neprovádí vždy; např. v případě, kdy je známo, že zůstavitel žádný majetek neměl, na něj lze rezignovat. V odůvodněných případech může být soupis pozůstalosti nahrazen seznamem pozůstalostního majetku vyhotoveným správcem pozůstalosti a potvrzeným všemi dědici (srov. § 1687 odst. 1 ObčZ)[37] nebo společným prohlášením všech dědiců o pozůstalostním majetku (srov. § 1687 odst. 2 ObčZ).[38]

Provedení soupisu pozůstalosti se uvede do protokolu (§ 179 odst. 1 ZŘS). V tom se kromě obecných náležitostí zejména uvede, z jakého důvodu se soupis provádí, kdo byl soupisu přítomen a jaké měl k soupisu dotazy a připomínky, popis majetku zůstavitele a kde se nachází a zda byl majetek zajištěn a jak. Věci a jiný majetek se popíší takovým způsobem, aby bylo možné zjistit jejich totožnost a aby byla vyloučena jejich záměna (§ 179 odst. 2 ZŘS).

V řízení o pozůstalosti je třeba stanovit též obvyklou cenu zůstavitelova majetku a jiných aktiv pozůstalosti, výši dluhů zůstavitele a jiných pozůstalostních pasiv a čistou hodnotu pozůstalosti, popř. výši předlužení pozůstalosti (srov. § 180 ZŘS). Při ocenění aktiv a pasiv pozůstalosti se vychází ze společného prohlášení dědiců nebo z ocenění provedeného osobou, která spravuje pozůstalost, a v odůvodněných případech lze obvyklou cenu zjistit znaleckým posudkem (srov. § 181 ZŘS).

V. PODNĚTY PRO ČESKÉ PRÁVO

Z výše uvedeného je zřejmé, že zjišťování pozůstalostního jmění v České republice a Rakousku je ovládáno velmi podobnými postupy, ať již jde o zjišťování pozůstalostního jmění v rámci předběžného šetření, tak i v dalším průběhu pozůstalostního řízení.

Soupis pozůstalosti je (mimo další případy, ve kterých se pořizuje) pojímán jako nástroj omezení odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele. Význam inventáře je pouze pro pozůstalostní řízení – pokud je např. pojata nějaká věc do soupisu, automaticky to neznamená, že je ve vlastnictví zůstavitele. Soupis pozůstalosti není, resp. nemusí být, exaktní komplexní listinou, která by obsahovala veškeré jmění zůstavitele. Soupis pozůstalosti má spíše za účel zjednat dědicům a věřitelům určitou představu o tom, jaký měl zůstavitel majetek a jaká byla jeho hodnota.

V důvodové zprávě k navrhované novele je uvedeno, že „není spolehlivé provedení úplného soupisu majetku reálné“. Jakkoliv by měla činnost soudního komisaře směřovat – pokud možno – ke zjištění celého majetku zůstavitele, neznamená to, že by měl po majetku pátrat; nejsou-li indicie vztahující se k existenci takového majetku, soudní komisař jej do soupisu samozřejmě nepojme, což však v konkrétním případě může znamenat neúplnost soupisu v tom smyslu, že soupis neobsahuje veškeré jmění zůstavitele. Výsledkem inventarizace ale nemusí být úplný spolehlivý soupis majetku. Ostatně s ničím takovým zákon nepočítá, pokud umožňuje např. dodatečně projednat dědictví (§ 192 a násl. ZŘS). Lze tedy připustit, že zjištění soudního komisaře o jmění zůstavitele nemusí být vždy úplná či správná; ostatně slouží pouze pro účely pozůstalostní řízení.

V důvodové zprávě se dále na podporu zrušení soupisu pozůstalosti uvádí, že není v silách soudního komisaře pojmout i majetek v zahraničí nebo majetek těžko dohledatelný. Předně není povinností soudního komisaře takový majetek vyhledávat za situace, kdy chybí jasné indicie o tom, že zde takový majetek je, o jaký se jedná, kde se nachází apod. Soudní komisař – jak uvedeno výše – nemá povinnost pátrat po pozůstalostním jmění, nemá-li k tomu odpovídající indicie nebo nedá-li se jmění zjistit výpisy z různých seznamů, jejichž pořízení ostatně není nijak zvláště náročné. Nelze nicméně vyloučit složitosti spojené s vyšetřováním majetku v zahraničí nebo u některých nehmotných věcí (samozřejmě tam, kde existuje určitá indicie o jejich existenci). Nicméně stejný problém budou mít i dědicové v případě prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku nebo správce pozůstalosti v případě seznamu pozůstalostního majetku s tím rozdílem, že nemohou využít k vyšetření majetku stejných procesních nástrojů jako soudní komisař.

Z porovnání obou právních úprav lze vysledovat i to, že soupis pozůstalosti není institutem, který by se uplatňoval ve všech pozůstalostních řízeních. Spíše jde o nástroj uplat-

36 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2016, sp. zn. 21 Cdo 122/2016.

37 Seznam pozůstalostního majetku, který může nahradit soupis pozůstalosti, smí vyhotovit jen správce pozůstalosti, který může být i pro tyto účely stanoven – srov. Nývltová, M. Výhrada soupisu pozůstalosti v praxi. *Ad Notam*, 2018, č. 3, s. 18.

38 Na rozdíl od seznamu pozůstalostního majetku může soud rozhodnout o nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku jen tehdy a až poté, co dědici soudu takové prohlášení již předložili a co soudu navrhli, aby bylo přijato jako náhrada za soupis pozůstalosti. Své souhlasné prohlášení mohou dědici soudu předložit nejpozději do zahájení soupisu pozůstalosti; byla-li již pozůstalost sepsána, soud ze soupisu vychází a souhlasné prohlášení dědiců již nemůže soupis nahradit. Soud předložené prohlášení přezkoumá, a dospěje-li k závěru, že projednávaná pozůstalost je opravdu jednoduchou věcí a že je možné vyhovět požadavku na nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců, usnesením o tom rozhodne; jestliže v té době již byl nařízen (a dosud neproveden) soupis pozůstalosti, soud usnesení o tom zruší (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2018, sp. zn. 21 Cdo 3604/2017).

ňovaný jen v určité výseči pozůstalostních řízení. Nepořizuje se v zásadě v případech, kdy je pozůstalost předlužená a vydává se na úhradu dluhů věřitelům, nebo pokud není žádný majetek nebo např. dědic výhradu soupisu neuplatňuje, protože jsou v pozůstalosti pouze aktiva a dědic vychází z toho, že zůstavitel dluhy neměl. Rovněž v případech, kdy soudní komisař rozhodne o nahrazení soupisu pozůstalosti seznamem pozůstalostního jmění nebo prohlášením dědiců, se soupis pozůstalosti nepořizuje.

Z tohoto důvodu nelze považovat za přesvědčivý argument, že novelou navrhovaná úprava (spočívající ve zrušení inventáře spolu se zrušením odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele) nastoluje stejný účinek, jako by ve všech pozůstalostních řízeních byla uplatněna výhrada soupisu. Z podstaty věci totiž mnohdy nelze ani soupis pozůstalosti uplatnit. Svoji hlavní roli plní soupis pozůstalosti v případě, že se dědicové obávají toho, že měl zůstavitel dluhy, o kterých nevědí a museli by je jinak hradit. Je skutečností, že pokud si dědic v takovém případě vyhradí soupis, je to pro něj spojeno s určitými náklady; takové náklady však lze považovat za ospravedlnitelné, neboť soupisem se od těchto dluhů – na úkor věřitelů, a to i do budoucna – očišťuje i za situace, kdy nabyl určitý pozůstalostní majetek.

Jestliže důvodová zpráva k novele uvádí jako další důvod pro zrušení soupisu pozůstalosti zatížení soudních komisařů, nelze ani tento argument považovat za přesvědčivý, neboť lze uvažovat i o přiměřenějším řešení, spočívajícím v tom, aby se na pořizování inventáře nekladly přílišné požadavky. Inspiraci přitom lze dostatečně čerpat v rakouském právu. Z důvodů uvedených výše není namístě k soupisu přistupovat příliš formalisticky. Pro účely inventáře např. není nutné věci do něj sepisované specifikovat přesným způsobem; podobně jako v rakouském právu se lze spokojit i např. se souhrnným označením věcí nebo jiným méně náročným popisem, např. prostřednictvím fotodokumentace apod.[39] V rakouské praxi se ostatně proto často hovoří o tom, že pořídit seznam věcí pro stěhovací firmu je složitější než sepsat inventář.

Ve vztahu k místu pořizování soupisu se v praxi objevily určité pochybnosti, kde se soupis pořizuje, neboť strany mají právo být při jeho pořízení přítomny, a i toto bylo shledáváno jako problémový aspekt inventáře. Zákon totiž místo pořizování soupisu nespecifikuje. Místem pořízení soupisu bude místo, kde se sepisované věci nacházejí (např. bydliště zůstavitele, jeho obchodní prostory apod). Je zřejmé, že např. v případě nehmotných věcí nebude možné takovým způsobem místo určit; zde se lze přiklonit i na základě rakouského přístupu k názoru, že uvedené věci mohou být sepsány i na jednání v kanceláři notáře (např. v rámci projednání pozůstalosti).[40] V každém případě je třeba zajistit slyšení stran, tedy umožnit, aby se strany k sepsané pozůstalosti mohly vyjádřit, ať už kdekoliv.

V. ZÁVĚR

Lze uzavřít, že je namístě spíše – jak ostatně činí i rakouská praxe – snížit nároky na pořizování inventáře než zcela měnit kvůli objevujícím se těžkostem v praxi hmotněprávní úpravu. Pořizování inventáře nemusí být nepřiměřeným nástrojem nebo zatížením pro soudní komisaře a účastníky pozůstalostního řízení. Těžkosti s pořizováním inventáře nemohou posloužit jako argument pro zásadní změnu zavedené koncepce odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele, když je možné se jim při náležitém pojetí inventáře vyhnout.

Rezignovat na soupis pozůstalosti a nahradit jej ve všech případech seznamem pozůstalostního jmění pořizovaným soudním komisařem, jak je navrženo v novele (srov. § 1684 navrhovaného znění[41]), podle našeho názoru záruku menší zatíženosti neposkytuje; nelze mít pochyb o tom, že i v tomto případě je třeba sepsat a případně vyšetřit majetek, o němž lze předpokládat, že spadá do pozůstalosti, a že i tato činnost bude zpravidla spojena s určitým zatížením a náklady podobně jako při sepisování inventáře. Proces pořízení inventáře a seznamu pozůstalostního jmění se – vyjdeme-li z méně formálních požadavků na zhotovení inventáře – nemusí příliš lišit.

Pokud jde o oceňování věcí patřících do pozůstalosti a sepisovaných do inventáře, ani zde se nemusí jednat o nákladnou a složitou součást pozůstalostního řízení, neboť není nutné vždy zapojovat znalecké zkoumání a navyšovat náklady pozůstalostního řízení. V některých případech totiž postačí i shodné prohlášení dědiců ohledně obvyklé ceny majetku. Tato otázka je ostatně v rukou soudního komisaře, který podle okolností případu zvolí vhodný postup. Ocenit pozůstalostní majetek je však nicméně nutně třeba, neboť se od jeho zjištění odvíjí další postup v pozůstalostním řízení (např. rozhodnutí o přenechání pozůstalosti věřitelům na úhradu jejich dluhů, pokud pozůstalostní pasiva převyšují aktiva apod).

Na druhou stranu lze v rámci zákonné úpravy uvažovat o posílení právního postavení soudního komisaře, pokud jde o jeho oprávnění v rámci zjišťování aktiv a pasiv pozůstalosti, a to i pro účely inventáře. Tak jako se zvažuje v rakouském právním prostředí,[42] by měla být zákonodárná aktivita směřována např. k rozšíření oprávnění soudního komisaře ke zjišťování bankovních účtů nebo jiných podobných produktů v podobě přístupu k různým databankám nebo seznamům je obsahujícím. ■

39 K vymezení sepisovaného majetku v protokolu o soupisu pozůstalosti srov. Svoboda, K., Tlášková, Š., Vláčil, D., Levý, J., Hromada, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 390.

40 Nývltová, M., op. cit. sub 37, s. 18.

41 To zní: „Soud vyhotoví seznam majetku a dluhů tvořících pozůstalost (dále jen ‚seznam pozůstalostního jmění'), ve kterém uvede obvyklou cenu majetku a výši dluhů. Bylo-li něco z pozůstalosti prodáno z vůle dědice po právu, zahrne se do seznamu pozůstalostního jmění dosažená kupní cena, při jiném zcizení z vůle dědice pak obvyklá cena v den vzniku dědického práva."

42 Verweijen, S. in Schneider, B., Verweijen, S., op. cit. sub 9, s. 1331.

Nezávislost a lumíci

ODCHÁZÍM DO DŮCHODU S NOSTALGIÍ, JAKO BYCH MÁVAL NA ROZLOUČENOU TOMU, S KÝM JSEM BYL DLOUHO A RÁD. NA NOTÁŘSTVÍ JSEM SE SETKAL SE SPOUSTOU VZÁCNÝCH LIDÍ A PROŽIL MNOHO KRÁSNÝCH CHVIL. SNAD SI TO JAKO ZAMĚSTNANEC PODRŽÍM JEŠTĚ NĚJAKOU DOBU DO BUDOUCNA.

JUDr. Tomáš Oulík

Na notářství jsem nalezl již před více než čtyřiceti lety netušenou autonomii, kde režimní zásahy doléhaly víc komicky než tragicky. Kauzy šlo projednávat po svém a s účastníky se dalo jednat lidsky. Odstátnění notářství onu vzácnou autonomii dále posílilo. Mladé notářské generaci z celého srdce přeji tento skvost nezávislosti, který je třeba opatrovat pečlivěji než rodinný porcelán. Ten je sice křehký, ale nemění své vlastnosti.

I v současné autonomii je leckdy nutno řešit dilema mezi právní úpravou a mezi tušenou lidskou spravedlností. To má nastaveno každý jinak a buďme rádi za tu rozmanitost. Právo by nemělo být trhacím kalendářem, ale ani dogmatem odtrženým od života. Chápat situace v širším smyslu by mělo být vlastností každého soudného člověka, a právníka zvláště. A každý právník také ví, že přemíra norem vede spíš k dezorientaci než k uznávanému respektu. Že kapacita lidské mysli by neměla být atakována spoustou změn, čertví kým vyvolaných. A že změny jsou lepší žádné než nesmyslné. Chápatelné právo má být pilířem stabilní společnosti v prevenci i řešení konfliktů a současně i brzdou požadavkům na zbrklé změny, jejichž dopad je bez všestranné analýzy nepředvídatelný.

Právo by mělo poskytovat zvýšenou ochranu slabším stranám. Ne však na úkor většiny, na úkor rovnoprávnosti, na úkor lidské a tvůrčí tolerance. Nemělo by být lokajem systému, který si libuje v neefektivitě, nezodpovědnosti a marasmu, který netouží po diskuzi a který nechce vidět oslí uši krále Lávry. Je třeba vzdorovat snahám hyperkorektních i jiných extremistů o rozvolňování a dehonestování tradičních hodnot naší civilizace (včetně povinnosti státu poskytovat svým občanům maximum životních jistot). Soudný člověk nahlíží na relitu z více stran. Nepřebírá závěry bez seriózních argumentů. A ví, že v karikatuře se leckdy zjeví svět nejvýstižněji.

Pro řešení zásadních problémů, k cítění jistot i k prožívání každodenních radostí jako by se nedostávalo času a energie. Mediální prostor je čím dál víc zaplňován populismem a netolerancí. Vytváří masovost s pravdou sportovního fanouška. Dav fanoušků, kteří jako lumíci na břehu oceánu jsou vábeni příslibem ráje.

Jak se dobrat vyváženosti a spravedlnosti v absurdním světě, v němž vize trvale udržitelného rozvoje je opouštěna? Nepodléhat pocitu zmaru a každodenní činností se podílet na nalézání vyvážených vztahů a na porozumění mezi bližními. Někdo k tomu má hlásnou troubu, někdo pendrek. A notář své razítko a osobní kontakt s bližními.

JUDr. Tomáš Oulík
■ notář v Praze

Bude-li notářství místem, kde bude možné mít vliv na nastolení pochopitelného konsensu chtěného všemi zúčastněnými, budu každé pracovní ráno odcházet i nadále do kanceláře rád. A budu přát i ostatním, aby v práci nacházeli víc než prostředky k úhradě složenek.

Nezávislost notáře není výsadou, nýbrž nutností, bez níž nelze fungovat. Přerůstá přes odpovědnost za způsobenou škodu a zahrnuje i spoluzodpovědnost za tvář tohoto světa. Nezávislost umožňuje svobodné užívání vlastního rozumu. Zda pro správnou věc, to možná stačí posoudit ještě naše mladší generace. Ta nezávislost, ovlivněná třeba i protivným malým virem, se ale může stát méně samozřejmou. Pak hrozí, že naše počínání se promění v klikání, oproštěné od lidské solidarity a vzájemného respektu. ■

Nad jedním rozhodnutím - usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. 26 Cdo 2085/2019

Mgr. Pavel Bernard

NEJVYŠŠÍ SOUD DNE 26. 5. 2020 VYDAL POD SP. ZN. 26 Cdo 2085/2019 USNESENÍ, KTERÉ VYVOLALO RŮZNÉ REAKCE A I MEZI ODBORNOU VEŘEJNOSTÍ SE VYSKYTLA NEJEDNOTNOST NÁZORŮ NA TO, JAKÉ BUDE MÍT TOTO USNESENÍ DOPAD NA PRONAJÍMATELE.

Nemálo názorů bylo takových, že podle závěrů uvedených v citovaném usnesení nelze notářský zápis, v němž bude vykonatelná povinnost nájemce nemovitou věc vyklidit, sepsat vůbec, neboť vyklizení nastává zpravidla po skončení nájmu a nájem zanikl uplynutím doby a od té doby je nemovitá věc užívána bez právního důvodu.

Úprava notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti je obsažena v § 71a až 71c zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NotŘ“) a podle této právní úpravy musí notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti mít základ v závazkovém právním vztahu (§ 71a odst. 1 nebo § 71b NotŘ) nebo jejich obsahem musí být uznání peněžitého dluhu (§ 71a odst. 2 NotŘ), kde v zákoně výslovně stanoveno není, že se musí jednat o dluh ze závazkového právního vztahu. U notářských zápisů podle § 71a odst. 2 NotŘ bude jistě zajímavé sledovat, zda s ohledem na text zákona i soudy přiznají možnost sepsat notářský zápis o právním jednání, kterým je uznání peněžitého dluhu např. z deliktu, v němž zavázaný (z deliktního jednání) svolí k vykonatelnosti podle takového notářského zápisu.

V posuzovaném případě se jednalo o notářský zápis, kde povinný svolil k *vyklizení nemovité* věci, přičemž pro posouzení, zda dotčený notářský zápis je exekučním titulem či nikoli, je rozhodující právě otázka, zda zde existoval (existuje) závazkový právní vztah mezi osobou oprávněnou a osobou povinnou.

Citované usnesení Nejvyššího soudu obsahuje ve svém odůvodnění tento závěr *„Má-li povinnost vyklidit nemovitosti základ v ochraně vlastnického práva, nikoli v závazkovém právním vztahu (ten již zanikl anebo nikdy neexistoval), nemůže být předmětem dohody notářského zápisu podle § 71b NotŘ. Nelze tedy svolit k vykonatelnosti notářského zápisu podle § 71b NotŘ, má-li jím být poskytnuta ochrana vlastnického práva. Notářský zápis, jímž má být vymožena povinnost, která nevyplývá ze závazkového vztahu, nemá znaky notářského zápisu podle § 71b NotŘ, a není proto exekučním titulem.“*

Text citovaného usnesení v závorce může vyvolat pochybnosti o tom, za jakých okolností lze notářský zápis týkající se povinnosti *vyklidit nemovitou věc* vůbec sepsat. Pokud byla uzavřena nájemní smlouva, jejímž předmětem byl nájem nemovité věci, pak pojmovým znakem nájmu je podle § 2201 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObčZ“ nebo „občanský zákoník“), dočasnost nájmu a s tím související povinnost nájemce při skončení nájmu odevzdat pronajímateli předmět nájmu, přičemž odevzdáním se rozumí i předání vyklizené nemovité věci. Nájem je upraven v části čtvrté občanského zákoníku, mezi relativními majetkovými právy. Mezi důvody zániku nájmu patří dohoda (§ 1981 ObčZ), uplynutí sjednané doby (§ 2230, 2285 ObčZ), výpověď ze strany nájemce (§ 2287 ObčZ), výpověď ze strany pronajímatele (§ 2288 a násl. ObčZ), odstoupení od smlouvy (§ 2001 a násl. ObčZ) a další. Znamená to tedy, že byť by zanikl nájem typicky uplynutím sjednané doby, pak nelze sepsat notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, kde se povinný zaváže *vyklidit nemovitou věc*? Podle mého názoru nikoli. Stále platí právnická zásada *pacta sunt servanda*, kterou ostatně výslovně obsahuje i § 3 odst. 2 písm. d) ObčZ, který říká, že *daný slib zavazuje a smlouvy mají být plněny.* Jinými slovy, povinnost předání vyklizené nemovité věci má svůj původ v nájemní smlouvě a k jejímu plnění v celém rozsahu se nájemce zavázal, a i když nájem posléze zanikne např. uplynutím sjednané doby, nemůže být pochyb o tom, že byl-li o povinnosti předat vyklizené nemovité věci v souladu s nájemní smlouvou sepsán notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, je takto sepsaný notářský zápis exekučním titulem, i když došlo k zániku nájmu, neboť povinnost předat vyklizené nemovité věci má svůj původ v nájemní smlouvě, ostatně i v případě žaloby by měl vlastník možnost využít jak vlastnickou žalobu, tak žalobu na splnění povinnosti z nájmu [srov. Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 229: *Jde o žaloby na splnění povinnosti z nájmu, nikoli vlastnické žaloby. Je-li pronajímatel vlastníkem věci, může uplatnit jak reivindikaci, tak žalobu z obligačního poměru*].

Mgr. Pavel Bernard
- viceprezident Notářské komory České republiky
- notář v Brně

Je však vyloučeno uzavřít závazek tam, kde se jedná o ochranu vlastnického práva? Opravdu je nezbytné spoléhat pouze na ochranu vlastnického práva ze strany státu a nelze využít jiné cesty? Vylučuje tato ochrana vznik závazkového vztahu v rovině inominátního kontraktu předpokládaného i v § 1746 odst. 2 ObčZ?

Rozhodne-li se vlastník, pokud mu někdo brání bez právního důvodu v užívání jeho majetku, obrátit na soud s požadavkem na vyklizení nemovité věci, je nepochybné, že zde využije vlastnické žaloby. Za splnění zákonem stanovených předpokladů může však sáhnout i ke svépomoci, která je řešením krajním. Podle mého názoru se může i dohodnout čistě „obchodně“ s druhou stranou na podmínkách, za jakých například vyklidí nemovitou věc, kterou dosud užívala bez právního důvodu. V souladu se závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2009, sp. zn. 33 Cdo 1977/2007, *u nepojmenovaných smluv určují obsah smlouvy její účastníci, kteří si upraví vzájemná práva a povinnosti, jež tvoří obsah smlouvy, která je právním důvodem jejich vzniku*. Občanský zákoník v § 1 odst. 2 stanoví, že zakázaná jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti. Obsahem takové smlouvy pak musí být označení smluvních stran, označení nemovité věci, která má být vyklizena, a stanovení doby, do kdy se tak musí stát, případně další podmínky, za nichž se tak stane. Takové ujednání, byť se to tak může zdát, neporušuje podle mého názoru ani dobré mravy, neboť vlastník věci, v zájmu toho, aby mohl svou věc řádně užívat co nejdříve, může učinit určité ústupky tomu, kdo jeho vlastnické právo porušuje, má-li záruku, že závadný stav takovou dohodou odstraní rychleji než cestou vlastnické žaloby. Tímto ujednáním pak vznikne závazkový právní vztah mezi vlastníkem nemovité věci a tím, kdo jeho vlastnické právo porušuje, a v souladu s § 71b NotŘ může být o takovém závazku sepsán notářský zápis se svolením k vykonatelnosti.

Nelze než vyslovit naději, že k věci bude mít možnost dát své vyjádření Ústavní soud či v některém dalším případě pak velký senát Nejvyššího soudu, neboť zatím uvedené usnesení patrně povede k tomu, že není-li (nebyl-li) zde závazkový vztah z pojmenovaných smluv, nezbývá než se obrátit na ochranu soudní. Z mého pohledu je pak nepochybné, že možnost sepisovat notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti tam, kde závazek vznikl z pojmenovaných smluv (např. nájemní), zůstává i nadále zachována. ■

Nejvyšší soud
České republiky

Z JUDIKATURY NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČR

Ilustrační foto: Shutterstock.com

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti

Notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti podle § 71b not. ř. může být vymáhána jen povinnost ze závazkového právního vztahu, jehož předmětem nemůže být poskytnutí ochrany vlastnického práva. Ochranou vlastnického práva je i povinnost vyklidit nemovitost užívanou bez právního důvodu.

Notářský zápis, jímž má být vymožena povinnost, která nevyplývá ze závazkového vztahu, nemá znaky notářského zápisu podle § 71b not. ř. a není exekučním titulem.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. 26 Cdo 2085/2019

Z ODŮVODNĚNÍ:

Okresní soud Brno-venkov (soud prvního stupně) dne 2. 11. 2015 pověřil (č. j. 55 EXE 3488/2015-15) soudní exekutorku Mgr. Lucii Valentovou, Exekutorský úřad Brno-město, provedením exekuce vyklizením nemovitostí – budovy č. p. XY na pozemku p. č. XY a pozemků p. č. XY – zapsaných na listu vlastnictví XY pro obec XY, katastrální území XY (dále jen „Nemovitosti“), podle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti sepsaného notářem JUDr. Lubomírem Mikou dne 13. 11. 2014, zn. NZ 2248/2014, N 2401/2014 (dále též jen „Notářský zápis“). V Notářském zápise T. U. (věřitel, právní předchůdce oprávněného) a povinný (dlužník) prohlásili, že podle

smlouvy o zajištění závazku převodem vlastnického práva ze dne 28. 3. 2012 (notářský zápis sepsaný v notářské kanceláři JUDr. Lubomíra Miky pod číslem NZ 379/2012) se věřitel stal vlastníkem Nemovitostí, neboť povinný neuhradil dluh vyplývající ze smlouvy o půjčce ze dne 28. 3. 2012 a vlastnické právo věřitele k Nemovitostem přestalo být podmíněné, současně prohlásili, že povinný Nemovitosti užívá bez právního důvodu a že se je zavazuje vyklidit nejpozději do 30. 4. 2015. Povinný zároveň svolil, aby byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí (exekuce), jestliže povinný do dohodnuté doby Nemovitosti nevyklidí.

Krajský soud v Brně (odvolací soud) usnesením ze dne 25. 10. 2018, č. j. 26 Co 446/2017-197, potvrdil usnesení soudu prvního stupně ze dne 3. 7. 2017, č. j. 55 EXE 3488/2015-142, jímž exekuci zastavil, změnil výroky o náhradě nákladů účastníků a exekuce (upřesnil údaje o platebních místech), a uložil oprávněnému zaplatit povinnému náhradu nákladů odvolacího řízení a náhradu dalších nákladů odvolacího řízení státu.

Dospěl k závěru, že Notářský zápis není exekučním titulem ve smyslu § 71a až 71c zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „not. ř."). Jeho obsahem totiž není právní jednání, kterým by se povinný zavázal splnit peněžitý dluh, nedopadá proto na něj § 71a not. ř., a jeho předmětem není ani závazek, který by mohl být předmětem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti podle § 71b not. ř. Měl za to, že z § 71b not. ř. vyplývá, že exekučním titulem může být notářský zápis deklarující povinnost splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka vyplývající jen ze závazkového právního vztahu. Povinnost vyklidit Nemovitosti se však od závazkového vztahu neodvíjí; povinný se v Notářském zápise zavázal splnit povinnost, která měla základ v právu T. U. na ochranu jeho vlastnictví k Nemovitostem jako absolutního majetkového práva – práva na jejich vyklizení. Uzavřel, že z § 71b not. ř. a § 40 odst. 1 písm. d) zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ex. ř.") je zřejmý úmysl zákonodárce umožnit přímou vykonatelnost notářského zápisu pouze v případě, kdy je v něm deklarována povinnost splnit pohledávku nebo jiný nárok vyplývající ze závazkového vztahu. Protože povinnost vyklidit Nemovitosti deklarovaná v Notářském zápise tomuto požadavku neodpovídá, nelze ho považovat za exekuční titul, a proto je třeba exekuci podle § 268 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř."), ve spojení s § 52 odst. 1 ex. ř., zastavit. Usnesení soudu prvního stupně (který považoval vyklizení za rozporné s dobrými mravy, neboť povinnému nebyla doposud vyplacena hyperocha) tak shledal věcně správným, byť na základě jiného právního posouzení.

Proti usnesení odvolacího soudu podal oprávněný dovolání. Měl za to, že odvolací soud se při posouzení existence závazkového právního vztahu, jehož splnění je vymáháno v exekučním řízení, odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a to zejména usnesení ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 20 Cdo 4888/2008, ze dne 9. 3. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4357/2015. Povinný se zavázal Nemovitosti vyklidit a předat je, s čímž tehdejší oprávněný (jeho právní předchůdce) souhlasil, a tím byl mezi nimi založen závazkový právní vztah, který se stal předmětem Notářského zápisu. Z judikatury dovolacího soudu (na niž poukázal) je zřejmé, jaké náležitosti musí notářský zápis splňovat, aby mohl být exekučním titulem, a Notářský zápis je splňuje. První část Notářského zápisu obsahuje hmotněprávní závazek mezi osobou povinnou a oprávněnou vyklidit Nemovitosti, druhá část pak dohodu o přímé vykonatelnosti, což je v souladu s ustálenou judikaturou dovolacího soudu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3266/2013, uveřejněné pod č. 62/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), a Notářský zápis je proto exekučním titulem. Navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu i soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Dovolání podané včas, subjektem k tomu oprávněným – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění podmínky zastoupení advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, je přípustné, neboť v rozhodnutích Nejvyššího soudu nebyla doposud výslovně řešena otázka, zda exekučním titulem může být notářský zápis podle § 71b not. ř. obsahující svolení povinné osoby s jeho vykonatelností, je-li jeho předmětem povinnost této osoby vyklidit nemovitost.

Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existence uvedených vad tvrzena nebyla a tyto vady nevyplynuly ani z obsahu spisu.

Exekučním titulem může být podle § 40 odst. 1 písm. d) ex. ř. i notářský zápis, který sepsal notář podle § 71b not. ř. o dohodě, jíž se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu a v němž svolí, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí (exekuce), jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní. Exekučním titulem může být i notářský zápis sepsaný notářem podle § 71a not. ř., jeho předmětem však může být jen plnění peněžitého dluhu, proto v této věci o takový zápis jít nemohlo.

Do notářského řádu byla úprava notářského zápisu, jako titulu pro výkon rozhodnutí, zařazena od 1. 1. 2001 zákonem č. 30/2000 Sb. Do té doby platila úprava v § 274 písm. e) o. s. ř. (v tehdejším znění), podle něhož byl notářský zápis exekučním titulem, jestliže obsahoval závazek, byly v něm označeny osoba oprávněná a osoba povinná,

právní důvod, předmět a doba plnění a svolení osoby povinné k vykonatelnosti. Nejvyšší soud se v usnesení ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98, uveřejněném pod č. 4/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 4/2000"), podrobně zabýval náležitostmi, které musí notářský zápis splňovat, aby byl titulem pro soudní výkon rozhodnutí. Mimo jiné dospěl také k závěru, že z kontextu § 274 písm. e) o. s. ř. (v tehdy platném znění) vyplývá, že cestou notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti může být vymáhána jen povinnost ze závazku, tj. ze závazkového právního vztahu; notářský zápis se svolením k vykonatelnosti „obsahuje závazek" tehdy, jestliže obsahuje takovou povinnost, která má být na jeho základě vymožena, jež vyplývá ze závazku (ze závazkového právního vztahu, vzniklého na základě smlouvy nebo jiné právní skutečnosti), a nikoliv z jiných právních vztahů (např. nároků z ochrany osobnosti apod.).

Ze závěrů vyjádřených v R 4/2000 pak soudní praxe (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. 31 Cdo 2184/2013, uveřejněné pod č. 55/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) vycházela i po včlenění notářského zápisu jako exekučního titulu do notářského řádu (od 1. 1. 2001). Nezměnila se ani úprava povinnosti, která může být cestou notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti vymáhána. Rovněž z kontextu § 71b not. ř. je zjevné, že notářským zápisem je možné dát svolení k vykonatelnosti i nadále jen ohledně závazků. Může jít o závazky jak peněžité, tak i nepeněžité, ale vždy se musí jednat o nárok plynoucí ze závazkového vztahu.

Závazky (závazkové právo) jsou upraveny zejména v části čtvrté zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jen „o. z."), závazek je právním vztahem, jeho podstatou je právo věřitele na plnění od dlužníka a jeho obsahem je pohledávka věřitele, které odpovídá dluh dlužníka. Jde o práva majetková – pohledávka a dluh musí být penězi ocenitelné, byť je někdy vynucení splnění povinnosti s ohledem na povahu dluhu omezeno jen na ukládání pokut (§ 351 o. s. ř. – provedení prací a výkonů); a o práva relativní – působí mezi stranami závazku, relativnost je jednou ze základních vlastností závazku. Závazek může vzniknout na základě různých skutečností (§ 1723 o. z.).

Vyklizení nemovitosti užívané bez právního důvodu však závazkem není. V soudní praxi (viz např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1396/96, ze dne 11. 6. 2013, sp. zn. 26 Cdo 1250/2012, ze dne 26. 4. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1270/99 – uveřejněný pod č. 13/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) i v právní literatuře [viz např. Spáčil, J. Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 201–210; Spáčil, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 222–239; Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I, II. 2. vydání, Praha. 2009, s. 688–713] je vyklizení nemovitosti užívané bez právního důvodu tradičně chápáno jako ochrana před neoprávněným zásahem do vlastnického práva; žaloba na vyklizení nemovitosti patří k tzv. vlastnickým žalobám (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2000, sp. zn. 22 Cdo 2602/98, uveřejněný v časopise Právní rozhledy pod č. 2/2001). Vlastnictví je řazeno mezi absolutní majetková práva, která jsou upravena v části třetí občanského zákoníku, v níž je upravena i jeho ochrana (§ 1040 až 1042 o. z.), jiné osoby mají povinnost vlastníka bez právního důvodu nerušit, vlastník má právo bránit se proti neoprávněným zásahům.

Skutečnost, že mezi vlastníkem a tím, kdo jeho nemovitost užívá, ač k tomu nemá žádný důvod, je nesporná neexistence právního titulu k užívání a že osoba užívající nemovitost uznává, že neoprávněně zasahuje do vlastnického práva jiné osoby (vlastníka) a „zavazuje" se nemovitost vyklidit, neznamená, že by šlo o závazkový vztah mezi vlastníkem nemovitosti a tím, kdo ji užívá bez právního důvodu. Užívání nemovitosti bez právního důvodu představuje zásah do vlastnického práva, který je neoprávněný, i když si je této neoprávněnosti osoba užívající nemovitost vědoma. Neoprávněnost užívání nemovitostí může být dána již od počátku (užívací právo osobě nikdy nesvědčilo), nebo až následně (užívací právo osobě svědčilo, ale již zaniklo).

Má-li povinnost vyklidit nemovitosti základ v ochraně vlastnického práva, nikoli v závazkovém právním vztahu (ten již zanikl, anebo nikdy neexistoval), nemůže být předmětem dohody notářského zápisu podle § 71b not. ř. Nelze tedy svolit k vykonatelnosti notářského zápisu podle § 71b not. ř., má-li jím být poskytnuta ochrana vlastnického práva. Notářský zápis, jímž má být vymožena povinnost, která nevyplývá ze závazkového vztahu, nemá znaky notářského zápisu podle § 71b not. ř., a není proto exekučním titulem.

O ochranu vlastnického práva, nikoli o plnění ze závazkového právního vztahu, šlo i v Notářském zápisu, Notářský zápis tak není způsobilým exekučním titulem a závěr odvolacího soudu, že exekuci je třeba zastavit podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. ve spojení s § 52 odst. 1 ex. ř., je tedy správný.

Nejvyšší soud proto – aniž ve věci nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) – dovolání jako nedůvodné zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.]. ■

JUDr. Roman Fiala,
místopředseda Nejvyššího soudu
České republiky, člen redakční rady Ad Notam

„Výuka právních dějin by na naší fakultě byla odsunuta do ústraní jen přes moji mrtvolu,“

říká v rozhovoru pro Ad Notam děkan Fakulty právnické (FPR) Západočeské univerzity v Plzni (ZČU) JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Rozhovor s **JUDr. PhDr. Stanislavem Balíkem, Ph.D.** uskutečnil na půdě právnické fakulty prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc. Oba akademici jsou současně členy redakční rady Ad Notam.

Spectabilis, vážený pane děkane, setkáváme se spolu tentokrát při jiné příležitosti než na redakční radě Ad Notam či Bulletinu advokacie. Kdy Vám poprvé hlavou proběhla myšlenka kandidatury na děkana Fakulty právnické ZČU?

Dovolím si začít vzpomínkou. Nebudete tomu možná věřit, ale v roce 2002, kdy jsem byl předsedou České advokátní komory, mi při oslavách 50. narozenin tehdejšího děkana Právnické fakulty Masarykovy univerzity Jana Svatoně právní historik profesor Eduard Vlček mezi řečí předpověděl, že bych jednoho dne mohl být děkanem Fakulty právnické ZČU. Přiznám se, že jsem se tomu pousmál, zalichotilo mi to, ale měl jsem tehdy plnou hlavu advokacie a její samosprávy. I když jsem na fakultě již šestým rokem učil, objektivně vzato jsem na to tehdy neměl.

Profesor Vlček byl však přesto sudičkou…

Dá se říci, že ano. O sedm let později se fakulta dostala do dodnes připomínané prekérní situace. Tenkrát jsem spolu se studenty a částí členů pedagogického sboru, kteří neodešli z obav, že by snad setrvání na fakultě poškodilo jejich jméno, zůstal a vynakládal všechny síly pro zachování fakulty a znovuzískání akreditace. Od „pouhého“ učení mne to takto neformálně přivedlo k nepedagogické aktivitě v rámci akademické obce a akademické samosprávy.

Váš otec, profesor Stanislav Balík, jak známo, setrval na téže straně pomyslné barikády...

Oba jsme s tatínkem byli ve vztahu k plzeňské fakultě „srdcaři“. Nutno poznamenat, že zdaleka nikoliv jediní a že spolu s našimi kolegy, kteří fakultu hájili, jsme měli výhodu, která se tradičně vyplácí, totiž čistý štít. Dovedete si kupříkladu představit, že bych býval po Karlu Čermákovi převzal výuku právní etiky a zároveň se choval neeticky? Šlo navíc především o studenty, kteří v dobré víře vykonali přijímající zkoušky na veřejnoprávní vysokou školu a řádně tam studovali. To

se pak měli po případném zavření fakulty ocitnout na ulici? Jsou věci, na které se nezapomíná, a tak jsem si velmi dobře vědom toho, že jste tehdy s řadou dalších konkrétních kolegů z akademické sféry i právnické obce stál při nás. Krev není voda.

Neuvažoval jste již tehdy o kandidatuře na děkana?

V letech 2009–2014 to bylo v podstatě obdobné jako v roce 2002. Tentokrát jsem byl vázán slibem a funkcí soudce Ústavního soudu, s níž role děkana nebyla slučitelná. V zúženém pedagogickém sboru jsem si ale postupně rozšiřoval okruh předmětů, na jejichž výuce jsem se podílel, v řadě témat jsem přebíral štafetu po tatínkovi, který byl hned od počátku mých právnických studií zároveň mým neformálním učitelem. Vadilo nám oběma, jak se na našich právnických fakultách upozaďuje výuka právních dějin, a trochu jsme využili plzeňské výlučnosti k tomu, abychom tam právní historii drželi a udrželi jako pevný pilíř výuky a odborné výbavy budoucí právnické generace. Zde bych rád zdůraznil, že na naší fakultě by výuka právních dějin byla odsunuta do ústraní „jen přes moji mrtvolu". Beru to osobně i jako odkaz svého tatínka a projev úcty ke všem kolegyním a kolegům, kteří tento obor na českých právnických fakultách od roku 1882 dodnes pěstovali a pěstují. I to byla jedna z motivací, proč jsem se posléze rozhodl kandidovat.

Do chodu akademické samosprávy jste se ale formálně zapojil až po završení mandátu soudce Ústavního soudu?

V roce 2014 jsem byl poprvé zvolen do fakultního akademického senátu, již předtím jsem byl členem fakultní vědecké rady, stal jsem se pak i členem kolegia děkana, členem redakční rady nového fakultního časopisu Právnické listy, v posledních letech jsem byl jmenován členem Rady pro vnitřní hodnocení ZČU a krátce předsedou Etické komise ZČU a nakonec se v roce 2019 po profesorce Karolině Adamové stal vedoucím katedry právních dějin.

Dovolte mi provokativní otázku, zda jste nebyl tak trochu mnohoobročníkem?

Dalo by se to tak z prvního pohledu říci, ale ti, kdož znají jejich chod, snad mohou potvrdit, že jsem byl v rámci svěřených rolí aktivní ve prospěch fakulty a univerzity. Mělo to svoji nesmírnou výhodu, že jsem se ještě více sžil s prostředím, v němž nyní jako děkan působím, a do funkce proto nešel bez informací a představ.

Při volbě děkanem jste neměl protikandidáta. Jaký je to pocit?

Je to velký závazek. Doufám, že ti, kteří mě navrhli, to učinili proto, že mě dobře znají. Naše fakulta je malá a vztahy v akademické obci jsou kolegiální a přátelské. Být *primus inter pares* je to nejlepší, co mne mohlo čekat. O zachování kontinuity svědčí ostatně i to, že ve vedení fakulty zůstali můj předchůdce děkan Jan Pauly a proděkani Petra Hrubá Smržová a Vilém Knoll. Táhneme za jeden provaz, což je vynikající i proto, že se mi pracuje pohodově, bez stresu a napětí, s potřebnou kolegiální diskuzí, výměnou názorů i smyslem pro humor.

Váš vstup do role děkana byl však kvůli epidemii koronaviru poněkud výjimečný...

Máte pravdu, epidemie přišla, aniž by mi uplynulo sto dnů. Musím říci, že v nové situaci mi výrazně pomohly právě obor právních dějin a historické paralely. Při četbě úvodu v Boccacciově *Dekameronu* jsem si uvědomil, že společnost stře-

dověké Florencie se za morové epidemie chovala do značné míry podobně jako zprvu koronavirem zaskočená dnešní společnost česká. Před stresem z toho, jak to bude s výukou, zkouškovým obdobím, maturitami a přijímacím řízením, a hektickým hledáním rychlého řešení mne uklidnilo zjištění, že i mnohem delší úplné zavření českých vysokých škol za německé okupace se podařilo dohonit, odročování soudních jednání na neurčito mě přivedlo k tématu feriálních věcí a soudních prázdnin, a v neposlední řadě ekonomické dopady mne nasměrovaly k listování v rakouském říšském zákoníku a hledání předpisů, jimiž byly řešeny kruté hospodářské dopady 1. světové války. Uvědomil jsem si, že nejpodstatnější v těžkých časech jsou kolegialita, soudržnost, solidarita, klid a zdravý rozum.

Jak tedy proběhl na Vaší fakultě letní semestr školního roku 2019–2020?

Mohu říci, že obdobně jako na dalších vysokých školách. V období nejpřísnějších opatření byla fakulta prakticky zavřena, vše bylo organizováno, vyučováno a zkoušeno až do června online, souborné zkoušky a státnice jsme konali v červenci a srpnu kontaktně za předepsaných hygienických opatření. Potěšil mne zájem studentů o studium a skutečné vzdělání i flexibilita kolegyň a kolegů pedagogů, s níž se přizpůsobili novým podmínkám. Ač by se zdálo, že jsme pouze zůstali doma, byl to náročnější semestr než semestry s kontaktní výukou. Komunikace se studenty takto zabere daleko více času, pokud chcete zachovat individuální přístup. Nejvíce však chybí právě osobní kontakt. Na konci každé přednášky říkávám studentům, že se do příště budu těšit na jejich příjemné obličeje. Ty mi scházejí nejvíce, záblesk v očích či úsměv bez roušky. Při přednášce „z konzervy", pardon, z počítače, nemůžete mezi studenty chodit, je to asi daleko strojenější, stěží obrazovce počítače položíte řečnickou otázku, zda chce slyšet „příběh plný úžasu".

Nepatříte tedy, jak se zdá, ke stoupencům zavedení a akreditace výuky online jako jedné ze stálých forem studia?

Pro budoucí právničky a právníky má studium na dálku své malé výhody i velké nevýhody. Výhodou je to, že je vyučující může vést k samostudiu, přemýšlení, psaní souvislých textů. I za první republiky byli tací, kteří studovali *in absentia* a byli z nich posléze vynikající právníci. Sám jsem měl na právnické fakultě za souběžných filozofických studií individuální studijní plán, díky čemuž jsem byl zproštěn povinnosti chodit na přednášky a semináře, což jsem v případě předmětů jako vědecký komunismus či zemědělsko-družstevní právo přivítal. Výsledkem snažení by ale měl být absolvent, který si sám umí poradit, a nikoliv sobecký kritik, vyučený tím, že přece má nárok, aby mu fakulta dodala vzdělání, které si objednal tím, že úspěšně splnil podmínky přijímacího řízení. Absence kontaktní výuky značně znemožňuje vedle vzdělávání též výchovu studentů, mimo jiné k jisté dávce sociální inteligence. Děsí mě představa, že bych v Plzni na náměstí nepoznal ani jedinou studentskou tvář. Dovedeno *ad absurdum* univerzita by pak mohla prodat svoje plzeňské budovy, čímž by získala prostředky na ošatné, aby se z domova nepřednášelo v pyžamu, ale dodržoval se alespoň minimální *dress code*. Kde by pak absolvent hledal svoji *Almam Matrem*?

Jaké rozhodnutí bylo pro Vás v tomto období nejtěžší?

Měl jsem štěstí, že před tím nejnepříjemnějším mne osud uchránil. Jedna naše studentka měla poslední pokus pro složení zkoušky z předmětu římské právo v rámci souborné zkoušky. Termín jí vyšel na poslední den dvoutýdenního harmonogramu zkoušení. Tři dny před zkouškou mě informovala, že má teplotu a kašel, zda by nešlo termín posunout. Nezbylo než ji vyzvat, aby se nechala otestovat na koronavirus, že vyzkoušena za hygienických opatření může být pouze s negativním testem. Oddechl jsem si zhluboka,

když výsledek byl negativní, zkoušku studentka úspěšně složila. Ta představa, že bych v případě pozitivního výsledku testu podepisoval rozhodnutí o jejím vyloučení ze studia, mne děsila. Chybami se člověk učí, i na takové či další méně předvídatelné případy bude třeba příště více myslet.

Poznamenala epidemie zájem o studium na Vaší fakultě?

Toto byla zprvu velká neznámá, ukázalo se však, že oproti předchozím rokům nedošlo k výrazným změnám. Měli jsme velký převis zájmu, přijali jsme studenty do všech akreditovaných studijních programů, díky zkušenosti v tomto směru velkého stratéga Honzy Paulyho jsme se strefili i do správných čísel podstatných pro financování fakulty.

Jak fungují v tomto čase fakultní a univerzitní orgány?

Nově složená vědecká rada fakulty i akademický senát zatím rozhodovaly *per rollam*, hlasovali většinou všichni členové. Těším se, že bude možné oba orgány svolat na řádné zasedání. Na univerzitní úrovni jsme po online začátcích přešli na kontaktní model, zdálo se mi, že jsme se na sebe už všichni těšili.

Váš profesní vývoj se vedle akademické půdy odehrával na poli podnikového právnictví, advokacie a ústavního soudnictví, i nyní zůstáváte nadále advokátem. Jak to vše stíháte?

Před jmenováním soudcem Ústavního soudu jsem senátorům řekl, že se pro mne z hlediska změny povolání nic nezmění, budu v podstatě i nadále advokátem, jehož jediným klientem bude Spravedlnost. Nyní mohu říci, že fakulta se stala mým hlavním klientem, mám však i klienty další, poněvadž bez kontaktu s praxí bych stěží mohl učit předměty jako Právní etika, Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie, Historie a současnost českého notářství či Exekuce a výkon rozhodnutí v minulosti a současnosti. Táhne mě to k právnickým profesím a chci je studentům představit v historii, teorii i z praktického pohledu.

Narazil jste na vztah teorie a praxe ve fakultním prostředí…

To je na závěr velké téma. Naše fakulta je do značné míry blízká praxi, učí zde řada soudců, advokátů, notáři a exekutoři. Tomuto zaměření do jisté míry odpovídá i složení fakultní vědecké rady, v níž je řada významných osobností z právnických profesí, od nichž v tomto směru budeme čerpat inspiraci. Naši absolventi ostatně již dnes úspěšně působí ve všech právnických povoláních. Nelze přehlédnout ani to, že mezi našimi dnešními studenty jsou děti z právnických rodin a s ohledem na věk naší fakulty již i první děti jejích absolventů. Mohl bych si tak již i nakonec povzdechnout, jak ty děti dětí rychle stárnou… ■

prof. JUDr. Jan Dvořák CSc.
foto: Martina Sáblíková

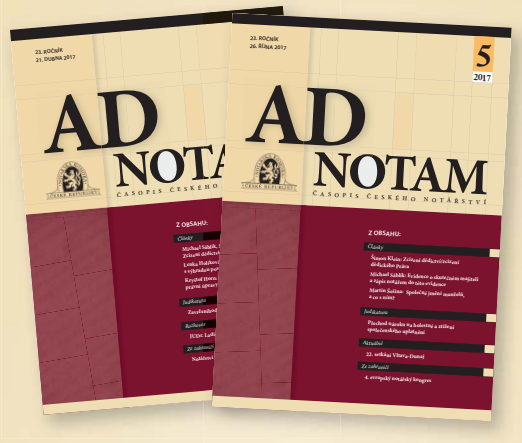

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Ad Notam, věnujte prosím pozornost následujícím instrukcím:

Příspěvky
Vaše příspěvky prosím zasílejte výhradně elektronicky na adresu **prispevky.adnotam@nkcr.cz**, a to ve formátu .doc nebo .rtf, nikdy ve formátu .pdf.

Texty a tabulky
Odstavce textu oddělujte pouze enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzivou, nikoliv tučnou kurzivou, nikoliv proloženě, podtržením, ani verzálkami, s vyznačováním pokud možno šetřete. Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“. Použití tabulek je možné, např. i vložením tabulky z MS Excel.

Fotografie a ilustrace
Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu .jpg, .tif nebo .eps. Fotografie musejí mít rozlišení nejméně 300 dpi. Obrazový materiál nevkládejte přímo do dokumentů.

Ke každému příspěvku, prosím, připojte
- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován, pokud publikován byl, uveďte prosím kde a kdy
- telefonické a e-mailové spojení na Vás
- informaci o Vašem profesním působení, případné akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- zda požadujete zaslání příspěvku k autorizaci (je možné pouze při zaslání příspěvku do redakční uzávěrky)

Citlivé osobní údaje, které jsou nezbytné pro vyplacení autorského honoráře, jako jsou korespondenční adresa, rodné číslo, bankovní spojení, zasílejte, prosím, výhradně šifrovaně. V souladu s ochranou osobních údajů budou tyto údaje zpracovány pouze pro účely vyplacení autroských honorářů, a to jedním odpovědným pracovníkem.
(Jednoduchý formulář pro autory naleznete na https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/instrukce-pro-autory).
Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů. ■

Redakce Ad Notam

Pavel Vrcha:

Stres a (syndrom) vyhoření u soudců

Praha: Leges, 2020, 200 s. ISBN 978-80-2502-432-9.

RECENZOVANÁ PUBLIKACE, JAK UVÁDÍ JEJÍ AUTOR *„NA UVEDENÉ TÉMA JE MOJE PRVNÍ A POSLEDNÍ. PŘÁL BYCH SI TOTIŽ, ABY TATO MATERIE BYLA V BUDOUCNU PODSTATNĚ ROZVINUTA – S OHLEDEM NA SPECIFIKA JUSTIČNÍHO PROSTŘEDÍ – PŘEDEVŠÍM (NĚKTERÝMI) TUZEMSKÝMI ODBORNÍKY Z ŘAD PSYCHOLOGŮ ČI PSYCHIATRŮ, KTERÉ V KNIZE CITUJI."*

V tomto kontextu čtenáře obratem napadne, že stres a syndrom vyhoření hrozí nejen soudcům, ale též státním zástupcům, advokátům, soudním exekutorům, ba v možná užší míře i notářům, tj. příslušníkům všech právnických profesí v rámci širší justice. I tímto směrem by se mohli ubírat Vrchovi následovníci, přičemž si dovolím oponovat v tom, že by to nemuseli být primárně psychologové a psychiatři, ale spíše, jak ukazuje i příklad často citovaného Jaroslava Bydžovského či poněkud opomenutého Josefa Rubeše, znalci prostředí z vlastních řad.

Je sympatické, že téma otevřel soudce Nejvyššího soudu, jehož minulost není poskvrněna členstvím v předlistopadové Komunistické straně Československa, člověk s životní zkušeností v profesích a mezi lidmi z nesoudního prostředí, autor, který se nebojí vyslovit kritická slova na adresu systému, v němž se soudce ocitá. Pavel Vrcha navíc není tak úplně čistým – jak bývají někteří příslušníci soudcovského stavu označováni – kariérním soudcem, o čemž svědčí minimálně to, že úspěšně složil advokátní zkoušku. Přes všechna tato pozitiva je škoda, že kniha není dílem kolektivním v tom směru, že by některá témata mohla být viděna nejen ze soudcovského, ale též advokátského, notářského apod. zorného úhlu.

Při četbě kapitoly o ideální osobnosti soudce jsem si uvědomil, že metodika výběru nezačíná až u Metodiky Ministerstva spravedlnosti, ale daleko dříve, v římsko-křesťanské civilizaci od Starého zákona, resp. od Knih Mojžíšových, přičemž stopy tohoto zdroje lze sledovat v řadě středověkých, novověkých i současných předpisů o soudech a soudcích.

Není bez zajímavosti, že ve zmiňované Metodice Ministerstva spravedlnosti není zmíněna jako podstatná vlastnost soudce rozhodnost, bez níž se soudce záhy ocitne v přetížení, stresu a v průtazích. Pokud jde o tzv. profesiogram soudce, nabízí se pro srovnání citát z arménského Suděbniku Mchitara Goše z období krátce po roce 1184:

„Tedy, soudce musí být zkušený, dobrého vzdělání, znalý Písma svatého, jakož i života pozemského, aby činil bezchybná rozhodnutí. Je nutno, aby byl plnoletý, hloubavý, rozumově vyspělý, aby z nevědomosti nevznikly nějaké chyby. Neboť jestliže ani v nějakém méně důležitém povolání nemůže působit kdokoliv bez náležité přípravy, o to pak více ne ve velkém poslání soudcovském, důstojném Boha. Vytvářet spravedlnost je dílo boží, neboť Bůh je skutečný soudce; ostatní pak se nazývají soudci podobně jako on. Proto soudci přísluší být ve všech vztazích učeným, uměřeným, moudrým a nestranným, aby nepřekrucoval spravedlnost boží a nesloužil jejímu odsuzování."

Pro čtenáře je zajímavé, jak autor otevřeně píše o tom, o čem si sice „vrabci na střechách cvrlikali", ale nikdo ze správců soudnictví se k tomu veřejně otevřeně moc nehlásil. Typicky se jedná o osud Okresního soudu v Chomutově a jeho soudců, v knize opakovaně připomínaný.

Kniha vyvolává v čtenáři tradiční otázku, proč se při jmenování soudců častěji nevybírá též mezi zájemci z řad advokacie či notářství. Dovolím si z vlastní zkušenosti na Ústavním soudu říci, že směs soudců s různými předchozími profesními zkušenostmi určitě přispívá k větší plasticitě argumentace při rozhodování, že příchod advokáta či notáře do justice by mohl být restartem, či – chcete-li – novou výzvou pro právníka, jehož v dosavadní profesi již nemá co příliš překvapit, nemluvě konečně o tom, že nebývá lepších manažerů minitýmů než právě notářů a advokátů, kteří si svoji personalistiku a výběr dělají podle svých představ.

Již z tohoto mála uvedených úvah je zřejmé, že knihu Pavla Vrchy nelze doporučit k pouhému „našprtání", ale k přemýšlení, souhlasu i polemice, tedy k rozvíjení, bez něhož stěží česká justice učiní krok vpřed. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D

Rozsudek Soudního dvora ve věci přeshraničního dědění

VĚC: C-80/19 Z 16. 7. 2020.
KLÍČOVÉ POJMY: NAŘÍZENÍ (EU) Č. 650/2012, DĚDĚNÍ S PŘESHRANIČNÍMI DOPADY, OBVYKLÝ POBYT ZŮSTAVITELE, SOUD, ROZHODNUTÍ, VEŘEJNÁ LISTINA, DOHODA O VOLBĚ SOUDU A O VOLBĚ ROZHODNÉHO PRÁVA PRO DĚDĚNÍ

SPOR V PŮVODNÍM ŘÍZENÍ A PŘEDBĚŽNÉ OTÁZKY

E. E. je litevským státním příslušníkem. Jeho matka, rovněž litevská státní příslušnice, uzavřela manželství s K.-D. E., německým státním příslušníkem, a změnila bydliště, aby s E. E. žila u svého manžela v Německu. Dne 4. července 2013 sepsala před notářkou, jejíž kancelář se nachází v Garliavě (Litva), závěť, ve které ustanovila svého syna univerzálním dědicem.

Při smrti své matky E. E., k níž došlo v Německu, byla na jméno zůstavitelky zaregistrována nemovitost, a sice byt nacházející se v Kaunasu (Litva). Dne 17. července 2017 se E. E. obrátil na notářku se sídlem v Kaunasu za účelem zahájení dědického řízení a vydání dědického osvědčení.

Dne 1. srpna 2017 tato notářka odmítla uvedené osvědčení vystavit z důvodu, že podle jejího názoru se místo obvyklého pobytu ve smyslu čl. 4 nařízení č. 650/2012 nacházelo v Německu.

E. E. napadl toto odmítnutí u okresního soudu v Kaunasu, Litva. Rozhodnutím ze dne 29. ledna 2018 tento soud návrhu žalobce vyhověl s odůvodněním, že zůstavitelka nepřerušila své vazby s Litvou.

Notářka, na kterou se E. E. obrátil, podala proti tomuto rozhodnutí odvolání ke krajskému soudu v Kaunasu. V rámci tohoto řízení podal E. E. návrh, aby bylo do spisu založeno prohlášení K.-D. E., ve kterém tento uvedl, že si nečiní nároky na dědictví zůstavitelky, a vyjádřil souhlas s příslušností litevských soudů, jelikož v Německu nebylo zahájeno žádné dědické řízení.

Rozhodnutím ze dne 26. dubna 2018 tento soud napadené rozhodnutí zrušil a zamítl návrh E. E., který podal kasační opravný prostředek k Nejvyššímu soudu Litvy.

Za těchto okolností se Nejvyšší soud Litvy rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru **tyto předběžné otázky:**

1) Má být situace, jako je ta v projednávaném případě – v němž litevská státní příslušnice, která měla v den své smrti místo obvyklého pobytu pravděpodobně v jiném členském státě, ale která v žádném případě nikdy nepřerušila své vazby k zemi původu a mimo jiné před svou smrtí pořídila závěť v Litvě a zůstavila všechen svůj majetek dědici, litevskému státnímu příslušníkovi, přičemž v době zahájení dědického řízení bylo zjištěno, že celou pozůstalost tvoří nemovitý majetek nacházející se v Litvě, a státní příslušník onoho jiného členského státu jakožto pozůstalý manžel jasně vyjádřil svůj úmysl se vzdát všech nároků na dědictví po zůstavitelce, neúčastnil se soudního řízení v Litvě a souhlasil s příslušností litevských soudů a uplatněním litevského práva – považována za dědění s přeshraničními dopady ve smyslu nařízení č. 650/2012, na něž musí být toto nařízení uplatněno?

2) Mají být litevští notáři, kteří zahajují dědické řízení, vydávají dědická osvědčení a provádějí další úkony nezbytné pro dědice k uplatnění jejich práv, považováni za „soudy" ve smyslu čl. 3 odst. 2 nařízení č. 650/2012, a to s přihlédnutím ke skutečnosti, že notáři při výkonu své činnosti dodržují zásady nestrannosti a nezávislosti, jejich rozhodnutí jsou pro ně samotné nebo pro soudní orgány závazná a jejich úkony mohou být napadeny žalobou u soudu?

3) V případě kladné odpovědi na druhou otázku mají být dědická osvědčení vydaná litevskými notáři považována za rozhodnutí ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. g) nařízení č. 650/2012, a z tohoto důvodu musí být pro účely jejich vydání určena příslušnost?

4) V případě záporné odpovědi na druhou otázku mají být ustanovení čl. 4 a 59 nařízení č. 650/2012 (společně či samostatně, avšak bez omezení na tyto články) vykládána v tom smyslu, že litevští notáři jsou oprávněni vydávat dědická osvědčení bez ohledu na obecná pravidla pro určení příslušnosti a že tato osvědčení mají být považována za veřejné listiny, které vyvolávají právní účinky také v jiných členských státech?

5) Musí být čl. 4 nařízení č. 650/2012 nebo jiná ustanovení tohoto nařízení vykládána v tom smyslu, že místo obvyklého pobytu zůstavitele lze určit pouze v jednom konkrétním členském státě?

6) Mají ustanovení čl. 4, 5, a 22 nařízení č. 650/2012 (společně či samostatně, avšak bez omezení na tyto články) vykládána a používána takovým způsobem, že v projednávané věci je v souladu se skutečnostmi uvedenými v první otázce třeba konstatovat, že se dotčené strany shodly na příslušnosti litevských soudů a použití litevského práva?

SOUDNÍ DVŮR ROZHODL TAKTO:

1) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 musí být vykládáno v tom smyslu, že pod pojem „dědění s přeshraničními dopady" spadá situace, kdy zůstavitel, který je státním příslušníkem jednoho členského státu, měl ke dni své smrti pobyt v jiném členském státě, ale nepřerušil své vazby k prvnímu z těchto členských států, v němž se nachází majetek tvořící jeho dědictví, zatímco jeho oprávnění dědici mají pobyt v těchto dvou členských státech. Poslední místo obvyklého pobytu zůstavitele ve smyslu tohoto nařízení musí orgán, který vede řízení o dědictví, stanovit v jediném z uvedených členských států.

2) Čl. 3 odst. 2 nařízení č. 650/2012 musí být vykládán v tom smyslu, že s výhradou ověření předkládajícím soudem nevykonávají litevští notáři při vydávání vnitrostátních dědických osvědčení soudní funkce. Předkládajícímu soudu nicméně přísluší určit, zda tito notáři jednají na základě zmocnění soudním orgánem nebo pod dohledem soudního orgánu, a tudíž mohou být považováni za „soudy" ve smyslu uvedeného ustanovení.

3) Čl. 3 odst. 1 psím. g) nařízení č. 650/2012 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě, že by předkládající soud dovodil, že litevští notáři mohou být považováni za „soudy" ve smyslu tohoto nařízení, může být dědické osvědčení, které tito notáři vydávají, považováno za „rozhodnutí" ve smyslu tohoto ustanovení, takže za účelem jeho vydání mohou tito notáři uplatnit pravidla pro určení příslušnosti stanovená v kapitole II uvedeného nařízení.

4) Čl. 4 a 59 nařízení č. 650/2012 musí být vykládány v tom smyslu, že notář některého členského státu, který není považován za „soud" ve smyslu tohoto nařízení, může vydávat vnitrostátní dědická osvědčení, aniž by uplatnil obecná pravidla pro určení příslušnosti stanovená uvedeným nařízením. Pokud předkládající soud dovodí, že tato osvědčení splňují podmínky stanovené v čl. 3 odst. 1 písm. i) téhož nařízení, a mohou tedy být považována za „veřejné listiny" ve smyslu tohoto ustanovení, vyvolávají tato osvědčení v ostatních členských státech účinky, které čl. 59 odst. 1 a čl. 60 odst. 1 nařízení č. 650/2012 přiznávají veřejným listinám.

5) Čl. 4, 5, 7 a 22 a čl. 83 odst. 2 a 4 nařízení č. 650/2012 musí být vykládány v tom smyslu, že vůle zůstavitele, jakož i dohoda mezi jeho oprávněnými dědici mohou vést k určení soudu příslušného v dědických věcech a k použití dědického práva členského státu jiných než těch, které by vyplývaly z použití kritérií stanovených tímto nařízením. ■

JUDr. Berenika Wünschová
Mezinárodní vztahy NKČR

PRÁVNÍ ROZHLEDY 11/2020:

JUDIKATURA
SOUDY ČR

Nejvyšší soud České republiky: Pacht a nájem podle nového občanského zákoníku
§ 2202, § 2302, § 2312, § 2332, § 3074 odst. 1 ObčZ
Zatímco podstatou nájmu je přenechání pronajaté věci pronajímatelem k dočasnému užívání nájemci, který se zavazuje za toto užívání platit nájemné, u pachtu přenechává propachtoval pachtýři za pachtovné právo věc nejen užívat *(ius utendi)*, ale také požívat *(ius fruendi)*, tedy i právo na plody a užitky propachtované věci (které lze považovat podle pravidel řádného hospodaření za výnos propachtované věci); věc je propachtována k hospodářskému využití za účelem výnosu. V případě nájmu může být však vždy užívána vlastní pílí a úsilím. Pro rozlišení, zda jde o nájem či pacht, není významná samotná povaha věci, jež je předmětem smlouvy, ale účel smlouvy. Základním rozlišovacím kritériem mezi pachtem a nájmem je tak hospodářská funkce smlouvy; rozhodující pro posouzení, zda se jedná o nájem nebo o pacht, bude vždy obsah smlouvy.
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 29. 1. 2020, sp. zn. 26 Cdo 3721/2019

PRÁVNÍ ROZHLEDY 12/2020:

ČLÁNKY

Znovu k několikerému příbuzenství v dědickém právu
JUDr. Adam Talanda, Ph.D., Olomouc
Pravidlo o několikerém příbuzenství obsažené v úpravě zákonné dědické posloupnosti zaručuje dědici, který je se zůstavitelem příbuzný z více stran, dědické právo z každé strany. Obecné zásady pro využití pravidla o několikerém příbuzenství a jeho uplatnění v jednotlivých dědických tří-

dách je vhodné vyjasnit, přestože v praxi nelze očekávat časté využití tohoto institutu.

PRÁVNÍ ROZHLEDY 15–16/2020:

ČLÁNKY

Vypořádání společného jmění manželů v průběhu exekuce
JUDr. Hubert Maxa, České Budějovice

JUDIKATURA
SOUDY ČR

Nejvyšší soud České republiky: Hlasování za jednotku ve společném jmění manželů na shromáždění vlastníků
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky z 11. 3. 2020, sp. zn. 26 Cdo 1859/2019

Vrchní soud v Praze: Povinnost osoby zapsané do seznamu insolvenčních správců strpět jmenování likvidátorem
§ 191 odst. 4 ObčZ
Souhlas osoby zapsané v seznamu insolvenčních správců se jmenováním své osoby do funkce likvidátora právnické osoby rozhodnutím soudu (§ 191 odst. 4 ObčZ) zákon nevyžaduje. Jmenuje-li soud osobu zapsanou v seznamu insolvenčních správců likvidátorem dle § 191 odst. 4 ObčZ, vznikne jí povinnost strpět takové jmenování, pročež je nemůže odmítnout.
Soud likvidátorem takovou osobu nejmenuje, jsou-li tu důvody, pro něž po ní nelze spravedlivě požadovat, aby byla jmenována. Existuje-li na straně insolvenčního správce, jehož soud hodlá jmenovat likvidátorem dle § 191 odst. 4 ObčZ, důležitý důvod, pro který by nebylo spravedlivé po něm požadovat, aby vykonával funkci likvidátora, nejsou splněny zákonné podmínky pro jeho jmenování. Za takový důvod sám o sobě však nelze pokládat pouhou skutečnost, že likvidátor vybraný ze seznamu insolvenčních správců se svým jmenováním do funkce nesouhlasí.
Usnesení Vrchního soudu v Praze z 25. 5. 2020, sp. zn. 7 Cmo 268/2019

SOUDNÍ ROZHLEDY 7–8/2020:

Výběr rozhodnutí
Úkol svědka u allografní závěti
Rozsudek NS z 20. 8. 2018, sp. zn. 21 Cdo 1706/2018 (SJ 20/2020)
Úkolem svědků allografní závěti, pořízené ve smyslu § 1534 ObčZ, je také potvrdit totožnost zůstavitele jako osoby, která závěť pořídila.

Slabší dědické právo
Usnesení NS z 7. 11. 2018, sp. zn. 21 Cdo 1572/2018 (SJ 35/2020)
Nejde-li o situace upravené v § 1673 ObčZ, je třeba zpravidla pokládat za slabší ve smyslu § 170 odst. 1 ZŘS dědické právo toho z účastníků, který tvrdí skutečnosti, na nichž se zakládá jeho dědické právo a jež jiný účastník řízení popírá, nebo který zpochybňuje skutečnosti týkající se dědického titulu, jenž zakládá dědické právo jiného účastníka, jestliže v případě prokázání těchto skutečností mu dědické právo nemůže svědčit, nebo který tvrdí skutečnosti o dědické nezpůsobilosti, jež jiný (tím dotčený) účastník popírá, jestliže v případě jejich prokázání je z dědického práva vyloučen, anebo který tvrdí skutečnosti, jež vyvracejí jinak zřejmý dědický titul jiného (tím dotčeného) účastníka, a tím jeho dědické právo. Okolnost, jakou „právní sílu" má (by měl mít) ten který dědický titul, tu není sama o sobě významná.

BULLETIN ADVOKACIE 2/2020:

Rozhodný den při přeměnách a jeho dopady do délky účetního období
Ing. Jana Skálová, Ph.D., partner TPA, VŠE v Praze

PRÁVNÍ RÁDCE 7–8/2020

BYZNYS

SVJ může Airbnb v domě zakázat
V zatím nepravomocném rozsudku přiznal městský soud právo společenství vlastníků regulovat prostřednictvím svých stanov krátkodobé pronájmy bytů.

Zrušení neaktivní firmy bez likvidace
Novela zákona o obchodních korporacích má za cíl vyčistit obchodní rejstřík od neaktivních společností a donutit firmy, aby důsledně doplňovaly dokumenty do sbírky listin. ■

Rubriku zpracoval Mgr. Erik Mrzena, notář v Praze, člen redakční rady Ad Notam.

Zahájení a ukončení činnosti notářů

Ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešová s účinností od 1. 8. 2020, na základě výsledku konkurzu, jmenovala notářskou kandidátku **Mgr. Martinu Machovou** notářkou do notářského úřadu Plzeň – jih se sídlem v Plzni.

Ke dni 1. 9. 2020 byla jmenována ministryní spravedlnosti, na základě výsledku konkurzu, notářská kandidátka **Mgr. Radka Šedivá** notářkou v Mladé Boleslavi.

S účinností od 1. 10. 2020 jmenovala ministryně spravedlnosti notářského kandidáta **Mgr. Jana Mihálika** notářem v obvodu Okresního soudu v Ostravě.

Mgr. Martina Machová

Mgr. Radka Šedivá

Mgr. Jan Mihálik

Novým notářkám a novému notáři přejeme hodně úspěchů v jejich pracovní činnosti.

Na vlastní žádost odvolala ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešová ke dni 31. 12. 2019 **JUDr. Lenku Machovou** z funkce notářky v Karlových Varech, **JUDr. Olgu Medunovou** z funkce notářky v Náchodě, **JUDr. Zdeňku Otevřelovou** z funkce notářky ve Vyškově a **JUDr. Janu Plochovou** z funkce notářky ve Znojmě.

Za dlouholetou činnost ve prospěch notářství děkujeme a do dalšího života přejeme pevné zdraví a osobní spokojenost. Redakce Ad Notam.

Složení slibu do rukou ministryně spravedlnosti

Dne 27. července 2020 složili slib do rukou ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešové, podle § 9 odst. 2 notářského řádu, notářské kandidátky Mgr. Kateřina Cedidlová, Mgr. Bc. Veronika Durasová, Mgr. Iveta Janulková, Mgr. Markéta Novotná, Mgr. Eva Randusová a Mgr. Věra Štičková. Dále složili slib do rukou ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešové, podle § 9 odst. 2 notářského řádu notářští kandidáti Mgr. Jan Jiříček, Mgr. Petr Ševčík a Mgr. Pavel Voříšek.

Výše uvedeným blahopřejeme a přejeme hodně úspěchů v další činnosti. ■

Redakce Ad Notam

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Obvodního soudu pro Prahu 2 se sídlem **v Praze**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři JUDr. Tomáši Oulíkovi, který ukončí činnost notáře ke dni 31. 10. 2020.
Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 31. srpna 2020.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 29. září 2020 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče – notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. **ú.** 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád"), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu ve Vyškově se sídlem **ve Vyškově**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Zdeňce Otevřelové, která ukončí činnost notářky ke dni 31. 12. 2020. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 11. listopadu 2020.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 8. prosince 2020 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče – notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. **ú.** 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu ve Znojmě se sídlem **ve Znojmě**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Janě Plochové, která ukončí činnost notářky ke dni 31. 12. 2020.
Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 16. listopadu 2020.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 15. prosince 2020 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče – notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. **ú.** 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád"), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ
na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Náchodě se sídlem **v Náchodě**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Olze Medunové, která ukončí činnost notářky ke dni 31. 12. 2020. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 14. prosince 2020.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 12. ledna 2021 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče – notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. **ú.** 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Hradci Králové se sídlem **v Hradci Králové**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Janě Čírtkové, jejíž výkon funkce zanikl dnem 17. 7. 2020.
Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 22. prosince 2020.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 19. ledna 2021 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče – notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. **ú.** 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

AD NOTAM

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

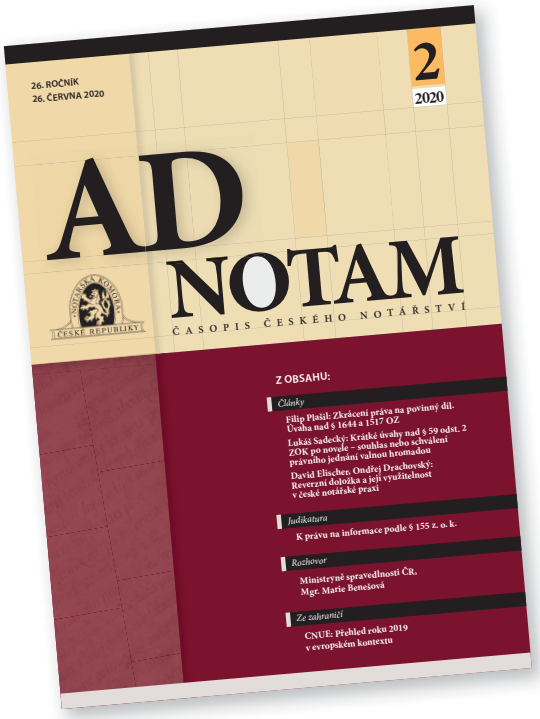

ZÁKLADNÍ INFORMACE

vydavatel: Notářská komora České republiky
náklad každého čísla: 2 000 výtisků,
formát: A4 (210 x 297)
počet stran: průměrně 52+4

CENÍK INZERCE 2020/2021

vnitřní strana (210x297)	42 000 Kč
vnitřní 1/2 strany (210x145)	29 000 Kč
obálka IV (210x297)	65 000 Kč
obálka II a III (210x297)	49 000 Kč

vkládaná inzerce do celého nákladu
(leták do velikosti max. 2 listů A4, 2000 ks) 20 000 Kč

* U inzerátů je třeba přidat alespoň 3 mm pro každý ořez
** Ceny inzerce se stanoví smluvně. Ceny nezahrnují 21% DPH

Střípky z historie 60.

Na Fakultě právnické ZČU byly dne 24. června 2020 úspěšně obhájeny dvě diplomové práce z dějin notářství. Tématem práce Silvie Kvěchové byly *Dějiny notářství na Jindřichohradecku v letech 1850–1950*, Magdalena Novotná zvolila téma *Notář jako soudní komisař v minulosti a současnosti.* Na práci Silvie Kvěchové bylo oceněno, jak *„je patrné, že autorka má vřelý vztah k regionu, o němž píše, že jí nečiní problémy například místopis a pochopení atmosféry doby“*. Z posudku práce Magdaleny Novotné se podává, že *„práce působí jako užitečná příručka pro notářské koncipienty či kandidáty notářství, nechybějí ani praktické komentáře“*. Konzultantem obou prací byl Stanislav Balík, oponentkou Vendulka Valentová, komisi pro obhajobu předsedala Petra Krtková.

Železniční trať z Horního Slavkova do Lokte.

•

Časopis *Lumír* přinesl v roce 1874 pro pobavení článek *Závěti a odkazy podivínů*. Nepodepsaný autor mimo jiné zmiňuje i *„poslední vůli osobnosti, jež v červnu 1791 v Londýně zemřela, a která se o svou ženu jak následuje postarala: ‚Nahlížím, že jsem měl neštěstí býti oddán se zmíněnou Alžbětou, která od našeho spojení mne všemožným způsobem trápila, že nejsouc spokojena tím, že se mým domluvám vysmívala, vše co mohla podnikala, aby život můj bídným učinila; že se zdá, jako by ji nebesa na svět byla poslala jedině proto, aby mne z něho vyhnala; že síla Samsonova, génius Homérův, moudrost Augustova, dovednost Pyrrhova, trpělivost Jobova, filosofie Sokratova, lstivost Hannibalova, ostražitost Hermogenova by nestačily převrácenost její povahy překonati; že nižádná moc na světě není s to ji přeměniti, a jelikož vidím, že jediným výsledkem odloučení našeho za posledních osm let jest zhouba mého syna, jehož zkazila a odcizila, odkazuji své ženě Alžbětě sumu jednoho šilingu, kterýž jí v šesti měsících po mé smrti vyplacen býti má.‘“*

•

Notář v Lokti Leo Theumer spolu s tamějším okresním starostou Bedřichem Dörflerem, starostou Horního Slavkova Bedřichem Schmiedem a firmou Haas a Czyzek získali v roce 1899 koncesi *„na stavbu normálně-kolejné dráhy jako hlavní dráhy druhého řádu ze stanice Schönwehr dráhy Mariánské Lázně – Karlovy Vary přes Horní Slavkov do Lokte s připojením na trať státních drah Loket – Neustadtl“*. Zprávu přinesly noviny *Wiener Zeitung* a 8. června 1899 ji převzaly *Národní listy*. Stavba byla dokončena v roce 1901, trať byla využívána až do 90. let 20. století. Dnes je větší část této tzv. Slavkovské trati zaniklá, byť okolní obce zatím marně usilují o její obnovu. Schönwehr je německý název obce Nový Jez v Karlovarském kraji.

•

Podle *Přednešení jednatele na valném shromáždění společnosti Muzea království Českého* dne 26. října 1867 hořovický notář Julius Seifert daroval *„missál pergaménový, necelý, z 15. věku a rukopis na papíře v malém kvartu z druhé polovice téhož století, obsahující v sobě: Ondřeje z Dubé výklad na právo zemské (české), Řád zemského práva, Práva pána starého z Rožmberka a některé články z Ustanovení cís. Karla. Závěrek rukopisu toho zní: ‚Skonawagij se prawa zemska Czeske zemie Letha bozie Tisyszyeho Cztyristeho ssedesateho druhého v sobotu po Swatem Girzij‘.“* Zpráva je otištěna ve čtvrtém čísle *Časopisu Muzea království Českého* z roku 1867. O rok později notář Seifert věnoval muzeu *„krásný amethyst totiž s vyrytou pečatí krále českého Jana“*. V roce 1884 pak *„ke sbírce obrazů v barvách olejných daroval pan Alfred Seifert, proslulý historický malíř v Mnichově, podobiznu svého otce, p. Julia Seiferta, c. k. notáře v Hořovicích, od dávných let příznivce a darovatele Muzea našeho“*. Podle zprávy z roku 1884 *„obraz ten bude v Muzeu trvalou památkou na ušlechtilého dárce i proslulého umělce syna jeho“*. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

Znamená notářství kompromis?

Mnohokrát jsem se setkal s hanlivým tvrzením, že notář je hybrid nebo hermafrodit, ani soud, ani advokát, něco mezi oběma těmito instituty. To je ale ošklivé označení navozující klamný dojem, že notář (notářství) je pouhý kompromis mezi soudem a advokátem, že je tudíž vlastně nadbytečný, že nemá v sobě nic původního, autentického. K tomu by mohli ještě přistoupit zastánci anglosaského práva, jichž ostatně není v naší zemi nedostatek, kteří zdůrazňují, že v zemích anglosaského práva se institut notáře vyskytuje jen v profánní podobě (jako ověřovatel podpisů a kopií v postavení blízkém trafikantům).

Chceme-li demonstrovat notářství jako institut autentický, neodvozený, musíme svou pozornost zaměřit na pozitivní vymezení smyslu a postavení notářství. V kontinentálním právním systému navazujícím na římské civilní právo, který dominuje nejen v Evropě, ale i na jiných kontinentech (zejména v Latinské Americe), je notář původní institucí se stejnou historickou tradicí jako soud či advokacie. Jak všichni víme, základní charakteristikou notářského povolání je sepisování veřejných listin, a tím předcházení (prevence) vzniku právních sporů.

Svět osvobozený od zbytečných právních sporů nezaměstnává tolik soudy a potažmo ani advokacii. V tom je ovšem možná i háček. Právě v anglosaském světě pozorujeme neúměrný počet advokátů. Ti sami o sobě pochopitelně mají zájem na tom, aby naopak sporů bylo hodně, ba dokonce co nejvíce, poněvadž čím více soudních sporů, tím více práce zůstane pro advokáty. Že tento stav ovšem zaměstnává také zbytečně soudní soustavu, to příliš advokáty ze samé podstaty jejich práce nemusí příliš zajímat, poněvadž soudnictví platí stát, tudíž daňoví poplatníci.

Jeden z prvních závěrů tedy znamená, že svět právní jistoty a svět s pokud možno co nejmenším počtem soudních sporů je světem harmonickým, komfortnějším pro obyvatelstvo. Zbytečné právní spory zneklidňují občany, přinášejí jim dlouhodobé a často zbytečné napětí, opak životní pohody, zvláště při dlouhém trvání soudních řízení. Navíc také útok na účastníkovu peněženku, kdy po dlouhou dobu není jasný výsledek.

A současně působení notářů vede k menšímu zavalení soudů počtem sporných případů a také k naději, že při menším soudním nápadu by samotné civilní soudní řízení mohlo být kratší a rychlejší.

Takže řečeno pozitivně: základní smysl notářství přispívá k přívětivějšímu právnímu prostředí pro samotné občany, a to jak z hlediska životního optimismu, tak i z hlediska vydávaných finančních prostředků. To platí zejména pro agendu sepisování notářských zápisů jako veřejných listin. Také řízení o pozůstalosti s přesně a určitě formulovanými výsledky přispívá k přehlednosti majetkových vztahů. Ostatně i poskytování právní pomoci notářem v souvislostí s výkonem notářství posiluje tyto cíle.

VZTAH K SOUDNICTVÍ

Pouze doplňkovou roli při vymezení notářství jako pojmu sehrává jeho vztah k souvisejícím a nejbližším právním profesím, tj. k soudnictví a k advokacii.

Pokud jde o justici (soudnictví), pak souvislost je více než jasná v řízení o pozůstalosti, v němž tradičně (od roku 1855 a možná ještě i o trochu dříve) vystupuje notář jako nesporný soud, a od roku 2009 dokonce samostatně vydává rozhodnutí o dědictví, jímž se celé řízení završuje. Notář je více než půldruhé století jmenován do funkce ministrem spravedlnosti a podléhá dohledu Ministerstva spravedlnosti, jakož i dohledu ze strany soudní soustavy. Notářské zápisy s přímou vykonatelností nahrazují soudní rozhodnutí a jsou přímo vykonatelné. S justicí dále notáře spojuje organizace notářství navazující na síť okresních a krajských soudů. Princip nezávislosti a nestrannosti notáře je také styčným bodem s justicí.

Bylo by možno namítnout, že řízení o pozůstalosti svěřené notáři se vyskytuje pouze v nástupnických státech Rakousko-Uherska jako svébytná záležitost této historické mocnosti. Dovolím si však tvrdit, že je to krásná a smysluplná tradice, která se za 165 let svého nepřetržitého trvání osvědčila. Řada občanů, mluví-li o notáři, ho spojuje právě s jeho rolí soudního komisaře v řízení o pozůstalosti. Toto řízení svou povahou velmi dobře odpovídá preventivní funkci notářství. Precizně a pozitivně rozdělený zůstavitelův majetek mezi dědice je základem přehledné situace, kdy každý z dědiců se může opřít o dědické rozhodnutí, které jasně vymezuje rozsah nabytého majetku.

Zcela přirozeně jsou notáři považováni za nejlepší znalce nikoli jednoduchého dědického práva hmotného i procesního. Řízení o pozůstalosti bývá často důvodně označováno za královnu nesporného řízení soudního. Je tomu tak zvláště poté, co od roku 2009 notář samostatně vydává soudní rozhodnutí. V zákoně o zvláštních řízeních soudních je s účinností od roku 2014 nejrozsáhleji ze všech nesporných řízení soudních upraveno právě řízení o pozůstalosti.

Notáře od justice nejvíce vzdaluje skutečnost, že notáři nejsou státními zaměstnanci, ale působí na vlastní účet a vlastním jménem. Státní pokladně tím ovšem výrazně ulevují, neboť nejsou státem honorováni, ačkoli vykonávají úkony soudu. Zde je ovšem nutno připomenout, že odměna notáře (na rozdíl od advokátů) je pevně stanovena notářským tarifem vydávaným Ministerstvem spravedlnosti a že počty notářů jmenovaných v jednotlivých okresech jsou fixní (tzv. princip numerus clausus).

VZTAH K ADVOKACII

Ve vztahu ke druhému břehu pomyslné řeky, kterou představuje notářství, tj. k advokacii, leží dělicí čára v míře nezávislosti a nestrannosti při výkonu obou profesí. Výstižně celou věc vystihuje známé přísloví, že advokát je se stranami, notář mezi stranami a soud nad stranami. Anebo další rčení o tom, že zatímco soud nad stranami a advokacie se stranou řeší již existující právní spory a konflikty, notář směřuje k tomu, aby ke sporům a konfliktům v občanskoprávní sféře vůbec nedocházelo.

Obě povolání (notáře i advokáta) ovšem spojuje skutečnost, že z hlediska daňového jsou považovány za osoby samostatně výdělečně činné (tzv. OSVČ) a v pracovních věcech stojí na straně zaměstnavatele. Zkrátka – obě profese se musí kompletně postarat o chod své kanceláře, nájmem počínaje a úklidem konče. Přitom ovšem odměna advokáta je převážně závislá na dohodě s klientem, naopak odměna notáře je pevně stanovena státem.

Jestliže tedy notář v porovnání s advokátem požívá některé výhody (např. pevně stanovený počet notářských míst v příslušném okrese, právo na poměrný nápad pozůstalostních věcí, nárok na pevně stanovenou odměnu), tak ho na rozdíl od advokacie svazuje při výkonu funkcí státu řada povinností, které advokát nemá. Především jsou notáři povinni vyřídit každou žádost o provedení notářského úkonu a mohou žádost odmítnout jen ze zákonem stanovených důvodů. Nesmí se klientům podbízet na úkor toho, aby každá věc byla posouzena objektivně, nestranně a nezávisle bez ohledu na zájmy jednotlivých stran.

V tomto bodě se nachází neuralgický bod výkonu notářství. Notář sice musí dbát o to, aby každý notářský případ byl vyřízen včas, bez zbytečných prodlev, s příslušnou odbornou úrovní a s kulturou vystupování na straně jedné, na straně druhé nesmí objektivní pohled na věc zaměnit za ustupování neoprávněným zájmům klientů. Jeho pohled na každý případ musí být vždy pohledem státu, a to samozřejmě především při sepisování notářských zápisů.

ZÁVĚREM

Závěrečný pohled na postavení a smysl notáře a notářství je tedy možno shrnout takto: Skutečnost, že notář má některé rysy své činnosti shodné se soudem a jiné rysy shodné s advokacií, není pro charakteristiku notářství nejpodstatnější. Nejpodstatnější je základní poslání notářského povolání. Kultivovat soukromoprávní vztahy vydáváním takových listin, které nedvojznačně, přesně postihují každý právní případ tak, že v budoucnu bude prakticky nemožné, aby se o celé právní záležitosti vyvinul právní spor.

A tak na otázku položenou v názvu této úvahy, zda notář symbolizuje kompromis, si dovoluji odpovědět záporně. Ne, notářské povolání nepředstavuje v žádném případě kompromis. Notář představuje samostatnou právnickou profesi, která v kontinentálním římském právu a u nás zhruba od 13. století působí samostatně vedle soudů a právních obhájců a neodmyslitelně tvoří jedno rameno trojúhelníku, jímž je charakterizován kontinentální právní řád ve sféře práva soukromého. Tradice římského práva nás zavazuje. ■

JUDr. Karel Wawerka,
emeritní notář v Praze

Jak se pan Novák na mě zlobil

„Můžete mi tohleto vysvětlit?“ vrazil pan Novák do mé kanceláře, bílý vzteky a neúspěšně zadržován zoufalou tajemnicí. V ruce křečovitě svíral jakýsi dokument, kterým hned nato udeřil do mého stolu. 26 Cdo 2085/2019, zvláštní čtení. Nejvyšší soud tam vysvětluje, že když se zavážete vyklidit nemovitost, tak se vlastně nejedná o závazek, protože by se to nevymáhalo žalobou na plnění, ale žalobou reivindikační. Nu a protože se nejedná o závazek, nelze o tom sepsat notářský zápis se svolením k vykonatelnosti závazku. „No tak mluvte!“

Nedivím se, že se pan Novák zlobí. Nedaleko mé kanceláře má činžovní dům, který pronajímá. Z noční můry neustálých soudních tahanic s bývalými nájemníky se změnil v pravidelný zdroj příjmů až díky vykonatelným notářským zápisům, o nichž jsem mu já sám tvrdil, že jej účinně ochrání.

Naivní teoretik by možná řekl, že se Nejvyšší soud mýlí, neboť druh procesního nástroje použitého k ochraně práva nevypovídá ani o charakteru, natožpak o existenci či neexistenci hmotněprávního vztahu mezi žalobcem a žalovaným. Pokud si vypůjčím tužku a vypůjčiteli slíbím, že ji do druhého dne vrátím, tak mám závazek ji ve sjednané lhůtě vrátit bez ohledu na to, že vypůjčitel by takový závazek vymáhal žalobou na vydání věci. Náš hmotněprávní vztah není funkcí práva procesního.

Pragmatický teoretik by možná podotkl, že notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti jsou mimosoudním ekvivalentem soudního smíru. Pokud by v rámci žaloby na vyklizení uznal žalovaný svou povinnost věc vyklidit a uzavřel s žalobcem smír, v němž by se zavázal, do kdy věc vyklidí, jistě by soud takový smír rád schválil, aniž by se zabýval divokými teoriemi o tom, že k vyklizení věci se nelze platně zavázat.

Co mám ale říci já, prachsprostý praktik?

Pan Novák mě nenechal dlouho přemýšlet a přešel do nové ofenzivy. „Jestli to dobře chápu, tak všechny tyhle zápisy, které jste mi udělal a které jsem vám zaplatil, jsou teď jen cár papíru! Tak k čemu vás notáře vůbec máme?!“

Těžko říct. Většina zemí v západní Evropě, Jižní Americe, či dokonce v Africe, které se už jednou rozhodly, že chtějí mít notáře, tím zamýšlela dát lidem možnost uzavřít dohodu, přes kterou prostě nejede vlak. Dohodu, která bude uzavřená před orgánem státu a stát za její nedotknutelnost bude ručit. Obvyklé dokonce bývá, že soudy vůbec nejsou oprávněny platnost notářských zápisů přezkoumávat. Notářský zápis je považován za rovnocenný s pravomocným rozsudkem; prostě platí a basta.

Dává to ostatně smysl. Pokud soud jednou pravomocně schválí soudní smír, také pak nemůže jiný soud, ba ani ten nejvyšší, říci, že to ten první soud špatně schválil a dohoda neplatí. Takové notářské zápisy jsou potom veřejnosti k užitku. Lidem, protože mohou přijít k relativně příjemnému orgánu v době, kdy jsou ještě ve shodě a nemusejí se obávat, že budou muset k podstatně méně příjemnému orgánu v době, kdy již ve shodě nebudou. Soudům, protože nemusí řešit zbytečné spory, kterým šlo snadno předejít, a mohou se tak zabývat případy zajímavějšími a podstatnějšími. Konečně pak státu je to k užitku, protože nemusí takové zbytečné spory platit ze svého rozpočtu.

K čemu jsou však veřejnosti notářské zápisy, se kterými se nenakládá jako s veřejnou listinou, ale jako s „cárem papíru“, jak to pan Novák výstižně pojmenoval? K čemu je notář, který takové listiny vydává? Připadal jsem si jako hasič, kterému sebrali všechno vybavení a který jen bezmocně přihlíží běsnícímu požáru a smutně přemýšlí, jak by využil svého náročného výcviku a odborných dovedností, kdyby ho jen nechali. „Víte, pane Nováku, situace na bojišti práva se mění každým okamžikem.“

Nic z toho se naštěstí nestalo. Příběh je smyšlený a není zatím mnoho důvodů se domnívat, že by se citovaný judikát měl dotýkat i dohod o vykonatelnosti vyklizením, sepsaných na základě smlouvy nájemní. 26 Cdo 2085/2019 řeší situaci velmi specifickou a z pohledu vykonatelných notářských zápisů spíše exotickou. Přes to všechno však vyvolalo rozhodnutí Nejvyššího soudu na poli nájemních smluv paniku, ba až neskonalou hrůzu. To je známkou, že v každodenním právním životě naší společnosti něco zoufale chybí. To něco je stabilita a právní jistota; statky, které do právního řádu máme vnášet právě my, notáři.

Pokud tedy někdy slýcháme, že role notářů je v naší zemi hypertrofovaná, že máme příliš mnoho kompetencí, které v naší zemi činí obchodní styk a právo vůbec zkostnatělým, můžeme i s poukazem na tuto paniku říci, že je tomu právě naopak. Našemu právu ještě stále tu a tam chybí nějaká ta kost, o kterou by bylo možné se opřít. ■

Mgr. Šimon Klein, člen redakční rady
Ad Notam, notář v Praze

CONTENTS

ARTICLES
Ondřej Horák, Radek Černoch: On the issue of acquiring a legacy (with the emphasis on the legacy of an individual thing that is not listed in a public list) _____ 3
Eva Dobrovolná: Determination of inheritance property and reservation about the inheritance inventory (on the proposed amendment to the inheritance law in comparison with Austrian law) _____ 9
Tomáš Oulík: Independence and lemmings _____ 15

DISCUSSION
Pavel Bernard: On one decision _____ 17

CASE LAW
Notarial deed with permission for enforceability _____ 18

INTERVIEW
Dean of the Faculty of Law of the University of West Bohemia in Pilsen JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D. _____ 21

REVIEW & ANNOTATION
Stress and burnout syndrome of judges _____ 25

FROM ABROAD
Judgment of the Court of Justice on cross-border inheritance cases _____ 26

WORTHY OF ATTENTION _____ 28

INFORMATION UPDATE FROM NOTARY CHAMBER
Commencement and termination of notary activity _____ 30
Competitions for filing of vacant Notarial Offices _____ 31

EXCERPTS FROM HISTORY
Stanislav Balík: Excerpts from history 60 _____ 37

FEATURE ARTICLE
Karel Wawerka: Does notary's practice mean a compromise? _____ 38
Šimon Klein: How Mr. Novák was angry with me _____ 40

INHALTSVERZEICHNIS

ARTIKEL
Ondřej Horák, Radek Černoch: Zum Thema des Erwerbs eines Vermächtnisses (mit Schwerpunkt auf dem Vermächtnis einzelner Dinge, die nicht in der öffentlichen Liste aufgeführt sind) _____ 3
Eva Dobrovolná: Nachlassuntersuchung und Vorbedingung zum Verzeichnis (zur vorgeschlagenen Änderung des Erbrechts im Vergleich zum österreichischen Recht) _____ 9
Tomáš Oulík: Unabhängigkeit und Lemminge _____ 15

FORUM
Pavel Bernard: Über eine Entscheidung _____ 17

JURISPRUDENCE
Notarielle Urkunde mit Erlaubnis zur Durchsetzbarkeit _____ 18

GESPRÄCH
Dekan der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität Westböhmen in Pilsen JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D. _____ 21

REZENSION & ANNOTATION
Stress und Burnout-Syndrom bei Richtern _____ 25

AUS DEM AUSLAND
Urteil des Gerichtshofs im Fall der grenzüberschreitenden Erbschaft _____ 26

WISSENSWERTES _____ 28

INFORMATIONEN AUS DER NOTARIATSKAMMER
Beginn und Ende der Tätigkeit von Notaren _____ 30
Stellenausschreibung zur Besetzung freier Notarämter _____ 31

GESCHICHTSSPLITTER
Stanislav Balík: Geschichtssplitter 60 _____ 37

FEUILLETON
Karel Wawerka: Bedeutet Notariat einen Kompromiss? _____ 38
Šimon Klein: Als Herr Novák auf mich wütend war _____ 40

CONTENU

ARTICLES
Ondřej Horák, Radek Černoch: Sur la question de l'acquisition d'un legs (en mettant l'accent sur le legs d'une chose individuelle non inscrite dans la liste publique) _____ 3
Eva Dobrovolná: La recherche de la succession et réservation de l'inventaire (sur la proposition de modification du droit successoral par rapport au droit autrichien) _____ 9
Tomáš Oulík: L'indépendance et les lemmings _____ 15

DÉBAT
Pavel Bernard: Sur d'une décision _____ 17

LA JURISPRUDENCE
L'acte notarié avec une autorisation d'exécution _____ 18

ENTRETIEN
Le doyen de la Faculté de droit de l'Université de Bohême occidentale à Pilsen JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D. _____ 21

RAPPORTS & ANNOTATIONS
Le stress et (syndrome d'épuisement professionnel) chez les juges _____ 25

À L'ÉTRANGER
Le jugement de la Cour de justice en cas de succession transfrontalière _____ 26

MÉRITE VOTRE ATTENTION _____ 28

INFORMATIONS DE LA CHAMBRE DE NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE TCHÈQUE
Début et cessation d'activités des notaires _____ 30
Concours en vue d'occuper des études de notaires vacantes _____ 31

FRAGMENTS D'HISTOIRE
Stanislav Balík: Fragments d'histoire 60 _____ 37

FEUILLETON
Karel Wawerka: L'étude de notaire - veut-il dire un compromis? _____ 38
Šimon Klein: Comment monsieur Novák était en colère contre moi _____ 40

Pojištění profesní odpovědnosti a exkluzivní podmínky individuálních produktů

Jako dlouholetý partner Notářské komory České republiky dobře rozumíme Vaší profesi a rizikům, která s sebou přináší. Proto Vám dokážeme nabídnout přesně to, co potřebujete.
Pojištění pro Vás sjednáme rychle a jednoduše, a pokud bude třeba, pomůžeme i s likvidací škod.

Postaráme se také o Vaši rodinu a zaměstnance. Využijte naši nabídku osobního pojištění s nadstandardním krytím a za výhodných podmínek.

- Pojištění majetku a odpovědnosti určené k výkonu povolání
- Pojištění soukromého majetku a odpovědnosti
- Pojištění vozidel
- Pojištění přerušení provozu
- Pojištění odpovědnosti při výkonu zaměstnání
- Životní pojištění
- Doplňkové penzijní spoření
- Cestovní pojištění

Více na www.renomia.cz/notari

RENOMIA

Vždy ve Vašem zájmu.